MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VI. Núm. 305 - Barcelona, dissabte, 15 desembre 1934

Després de les sessions de Corts d'aquests dies

més catalanistes que mai!!!

L'alcaloide d'Espanya

El setantè aniversari del naixement de Don Miguel no pertany a Espanya, sinó també a Europa. En aquesta afirmació va implícita la transformació profunda que durant les últimes generacions ha sofert la relació d'Espanya amb Europa. Després d'una pausa de gairebé dos segles i mig escoltem novament la veu d'Espanya en el concert intellectual de les nacions.

Durant la segona meitat del segle XVI, Espanya exercí el paper més important en l'escenari de la història europea. La cultura i la forma de la vida espanyoles estigueren aleshores en vigor per tot el continent. I així continuaven encara, quan s'afirmà la decadència de l'Estat en un seguit de catàstrofes. Després de la guerra dels Trenta Anys, començà a empal·lidir el predomini cultural d'Espanya, suplantat per l'imperialisme estatal i espiritual de França. Espanya s'enfonsà en un dolç somni. Europa l'oblidà. Oblidà Europa.

En els darrers desennis del segle XIX, Espanya començà a despertar a la consciència d'ella mateixa. Però Espanya fou en aquells moments quatre o cinc veus aïllades en el desert. El país seguí sord, sense voluntat. Ja en 1895 aparegueren els assaigs d'Unamuno sobre la manera d'ésser espanyola (*En torno al casticismo*) i en 1897 aparegué l'*Ideario español* de Ganivet. Però calgué la catàstrofe militar de 1898 perquè tinguessin eco les veus revifadores d'aquests assenyaladors de rutes. Aleshores començà una vasta renovació espiritual d'Espanya, encara avui en plena ascensió. També les crisis polítiques que sotraguejaren Espanya des de la dictadura de Primo de Rivera han d'interpretar-se com símptomes d'un despertar nacional que es realitza entre espasmes i que encara està lluny d'assolir una estructura definitiva, per bé que ja anuncia la voluntat d'un nou futur.

Paradoxalment, fou Primo de Rivera el que — sense desitjar-ho, sense pressentir-ho — empenyé Unamuno sota la llum viva de la publicitat. En març de 1924, Primo de Rivera desterrà el gairebé sexagenari Unamuno al roquissar canari de Fuerteventura. La premsa mundial s'indignà. Antípodes intellectuals com D'Annunzio i Romain Rolland coincidiren en la protesta. Unamuno fugí a França. A París i, més tard, en el poble fronterer d'Hendaya, esperà «el dia de la llibertat i de la justícia». La revolució de 1931 li obrí les portes de la seva pàtria. La seva ferma personalitat, lliure de compromisos, el mantingué i el manté allunyat de la política partidista i quotidiana. Des de feia temps — abans de la guerra —, ell ja havia comparat el Parlament espanyol amb el retaule de Maese Pedro, que fou desbaratat per Don Quixot. Però, per damunt de tota política, Unamuno frueix avui d'una autoritat espiritual que no és discutida. Espanya venera i celebra en ell el desvetllador de l'energia nacional, el representant de l'esperit espanyol davant ambdós hemisferis.

L'obra d'Unamuno, que s'ha produït al llarg de quaranta anys, és un monòleg que esclata en explosions, un monòleg solitari, personal, dramàtic i mogut. Aquesta forma de manifestació és en ell l'única que respon a tota la seva personalitat. Qui hagi experimentat una sola vegada de quina manera aquesta argentada testa ígnia no sols domina hores i hores una tertúlia sencera, sinó que la redueix al silenci, sabrà que ni amb ell, ni amb la seva filosofia, no és possible la conversa. La seva conversació flueix ràpida com un torrent impetuós. No necessita objeccions perquè ell és el seu propi contrincant. Filòsof i crític, profeta i poeta, no compleix, però, enterament amb cap d'aquestes condicions. Trenca sempre i cada vegada totes les formes en la dialèctica de la seva existència personal. Es un pensador que menysprea el coneixement, que fa mofa de la ciència. Es un místic que es disputa amb la doctrina de l'Església. Es un teòleg que crea el seu propi Déu. Enemic de tota abstracció i sistemàtica, exigeix el Tot davant els límits de la seva humanitat subjectiva. L'home, però «l'home de carn i ossos», l'home com a criatura patidora, no com a idea metafísica: aquest és el tema al qual torna sempre. La seva idea de l'home concorda amb aquell realisme místic de l'escultura espanyola tallada en fusta, en la qual el naturalisme del pèl i del color, de la sang i de les llàgrimes de vidre, sembla abolir la distància entre el creient i el sant. I tan allunyades com estan aquestes imatges sagrades del barroc espanyol, de l'art clàssic del Renaixement italià, així el clam d'Unamuno per l'home ho està de tota humanitat i de tot humanisme.

La llarga llista de llibres d'*Ensayos* d'Unamuno mostra molt bé la intensa assimilació de la substància cultural europea, sense que l'alemanya estigui situada en darrer pla. En els seus primers escrits, trencà una llança en favor de l'aleshores molt discutida «europeïtzació d'Espanya». Però deu anys més tard confessà que a despit de totes les seves peregrinacions a través dels paisatges de la moderna cultura europea, no era, en el fons, ni un europeu ni un home modern. Les dues coses més estimades per la cultura moderna — la ciència i la vida — li arribaren a ésser «antipàtiques». La veritable europeïtzació d'Espanya només ha de consistir, doncs, a transmetre l'essencial substància espanyola a la comunitat europea. Espanya no ha de recollir. Espanya ha de donar. I el sant i senya paradoxal fa: «hispanització d'Europa»!

Però el missatge de salvació d'Espanya és l'heroic idealisme de Don Quixot, oposat a tota raó. Explicar aquest missatge al seu poble és la intenció de la seva *Vida de Don Quijote y Sancho* (1906). Aquesta obra no vol ésser cap contribució a la investigació cervantina. Unamuno deslliga la novella i el seu heroi de l'autor i de l'època. El poeta recull el seu heroi del geni del seu poble. Don Quixot desborda Cervantes. Per a Unamuno, Don Quixot és la creació de la consciència religiosa de la nació. I així amb la seva explicació vol preparar una

Ernst Robert Curtius

Santa Croada: l'alliberament del sepulcre de Don Quixot de les mans dels erudits, dels capellans, dels barbers i dels ducs, que coneixem per la novella de Cervantes i que guarden el sepulcre quixotesc. Es la croada de la follia de la fe contra la raó. Amb gosada i sovint reptadora violència, Unamuno fa de la profunda riallera filosofia una llegenda santa i salvadora. Incorre en totes les tensions que s'amunteguen en la seva obra cabdal, *Del sentimiento trágico de la vida* (1913), com tempestes sobre l'ombrívol i flamejant cel del Greco.

El tragicisme d'Unamuno (en el qual vibren motius de Kierkegaard i de Nietzsche) està més a prop de la nostra situació actual que no pas de la de l'Europa de l'avantguerra, ja que parteix de la concreta existència de l'individu que se sap amenaçat per la mort, per la necessitat i pel destí. Però és altra vegada el millenari geni espanyol el que converteix aquesta necessitat metafísica de l'existència en una ardorosa ànsia d'eternització. No és el nihilisme l'última paraula, no ho és l'acarnissada serietat terrena, sinó l'eternisme, la caiguda en l'extratemporal. La humanitat d'Unamuno es consumeix en una set ardent d'immortalitat. La raó ha de rebutjar aquesta impetuosa exigència. L'home de carn i ossos no podria deduir del racionalisme sinó la conseqüència del suïcidi. Quina altra solució queda? El tràgic conflicte ha d'ésser reconegut, ha d'ésser afirmat. Aleshores, de l'abisme de la desesperació es produeix una nova certesa capaç de conduir la nostra vida i les nostres accions. El dolor per les contradiccions de la consciència dóna a llum l'amor compassiu. Aquest abasta fraternalment tots els vivents, i en el misteri del dolor s'eleva vers el Déu velat, a «la personificació del tot», a «l'eterna, infinita consciència del món», enganxada a la matèria i amb la qual lluita per tal d'alliberar-se'n.

L'ortodòxia cristiana només pot veure en aquestes especulacions una *gnosi* herètica. I Unamuno, per la seva banda, modifica a la seva comoditat els dogmes de l'Església tan violentament com la figura de Don Quijote. Però no vol apartar-se de la tradició catòlica i de la religiositat popular de la seva terra, car sota una rígida escorça conserva l'etern anhel d'immortalitat i gira al voltant de la passió del Déu sofrent. Com teòleg i com moralista, avança Unamuno per l'estret congost situat entre la tradició i la rebellia. Unamuno apareix com un rebel als ulls dels guardadors de la tradició i, en canvi, els polítics i educadors avançats no poden incloure en llurs programes la supèrbia indomtable, la indomtable tossuderia i soledat d'Unamuno.

Unamuno no ha volgut mai encaixar-se en cap classe social. Es la veu del predicador que clama en el desert. Violent, aspre, impetuós, exaltador i reptador, esquinçat entre l'anhel de la setena soledat i la necessitat de dansar al mig del carrer davant la menyspreada plebs, així es troba davant el seu poble i davant el seu temps un gran home amb la seva contradicció. Com cantà el poeta Antonio Machado, ell ha despertat amb una maça de ferro l'ànima de la seva raça. No *Praeceptor* (odia tota pedagogia), sinó més aviat *Excitator Hispaniae*, se l'ha d'anomenar amb raó.

—Nosaltres els bascos—em deia Unamuno a Madrid—som l'alcaloide d'Espanya—. Alcaloides són, segons el testimoni dels manuals, «materials vegetals que produeixen efecte sobre el sistema nerviós central; alguns pertanyen als verins més forts i són, al mateix temps, mitjans guaridors molt apreciables». Una «química de l'esperit» esbossada per Novalis a grans trets podria interpretar aquesta simbòlica... Una cosa sabem almenys. I és que els organismes vigorosos s'enforteixen amb tals metzines curatives. Només el feble sucumbeix.

ERNST ROBERT CURTIUS

Els Dijous — Blancs

TRASBALSAMENT

Les taràntules del celler gambegen a través de les bigues guarnides de pansers, a la llum sobtada dels fanals i la remor dels bocois assedegats. El perol d'aram bull l'aigua de fulles de noguera per a donar estuba i els sofrins calen, dins el ventre de les tines, magnífics castells de focs artificials.

Amb el punxó als dits, el pagès s'atura davant una bóta de deu cargues, li flanqueja el tap i un doll de brou espès i sangonent brolla, com d'una gran ferida en la carn viva, dins el barraló. Els primers arpegis del colador reben una rèplica gutural, ofegada, tot seguit, pels sons greus de bordó d'orgue. Les voltes emblanquinades re-

La parella de traginers, amb aire de ballet, salta a la banqueta, empunya les cornaleres i decanta la portadora, com un ritu divi, fins que el llavi escola la darrera gota. Una palmada a la fusta els assegura l'exhauriment i empomen un atuell darrera l'altre amb agilitat de gimnasta. El travesser llueix quaranta pals de guix, condecoració de la gravidesa.

El vellard de la colla, en flairar solament la boca del barril, ja coneix si es troba en estat de gràcia:

—Aquest, deixeu-lo per al vinagre; no hi ha res a fer!

En lloc d'anar a sopar a taula, menjaran un mos al mateix celler, perquè és qüestió de vigilar les clivelles i les excessives suades de la fusta revinguda, capaç de petar els cèrcols.

Damunt el pedrís aboquen el cistell i fan una amanida, on no manca la moixama ni l'ou de tonyina. Per tallar el pa de família han d'arquejar el braç com en abraçar, amb la falç, les espigues, pel juny. Els

Al defora del mas hi ha un concert de lladrucs escarnint uns crits llunyans:

—Per mi, és el Príncep que deu tremolar de fred, a l'eixida.

Les dones, però, cuiten a aclarir-ho:

—Uns rodamons han acampat a la rasa de sota els garrofers i com que porten una embarassada, han demanat per fer foc i un feix de vergues.

El masover encorbat s'aixeca, tot posant-se la mà als ronyons, s'ajup arran de l'encavallada, estira uns rabassons i una gatosa i ho lliura tot a la muller. Després se'n va a la bóta de macabeu, n'omple un veire i diu:

—Teniu, que se'n begui un bon got i li vindrà coratge.

El trascolament del vi novell recomença dins una joia intensa, perquè gairebé no ha deixat mares i, en comptes de minvar, sembla que es multipliqui. Amb tot, munten la premsa xica per tal de no perdre's ni un petricó, en tant que la petaca corre

L'enraonament del pati és tan brogidor que ha desvetllat l'aviram. Cloquegen les gallines, canten els galls, xerrotegen les oques, mentre els grills competeixen avantatjosament amb la puput. Tota la rodalia és una hosanna, musicada pel dringar de la mula dels segarretes que pastura d'esma dins la foscor.

Les veïnes fan irrupció al celler amb uns grans alegrois:

—Ha nat una nena, rossa com un fil d'or!

Els portals s'illuminen un a un. Pels viaranys estrets, la gent s'encamina cap a la rasa del parteratge, bo i fregant els esquelets dels arbres podats, color de cendra. La pubilla del mas de dalt desfà un farcell i ofrena la roba menuda, guardada entre un codony i una poma:

—Poseu-li aquests bolquers, que encara són nous de trinca!

MIRADOR INDISCRET

Camí de l'almirallat

El ministre i poeta Josep Estadella ha estat condecorat amb la Creu del Mèrit Naval, dins una gran pompa protocol·lària.

Com que la plebs ignorava els antecedents d'aquesta distinció acaronada, l'Estadella ja tingué cura de fer-se fer un interviu, amb la deguda antelació i copiosament illustrada. Hi apareixia pescant amb canya al Manzanares i declarant que en sabia molt més que el seu company don Diego Hidalgo.

En Tarragó, de la Ceda, deia despitat:

—Es veu que això de pescar amb canya és propi dels radicals!

Fidelitat tarifable

Pequen d'injustos els que fan córrer l'afany a afarrossar-se dels components del radicalisme barceloní. Res no afavoreix menys aquesta teoria com el que s'esdevingué darrerament en un dels centres més preponderants del partit, on, en arribar-hi sis nomenaments de personal — contra el que hauria d'ésser raonable de suposar —, costà quart i ajuda d'arribar a reunir sis individus «sacrificables».

I és el que deien molts:

—La recompensa a vint-i-cinc anys de fidelitat val molt més de cinquanta duros mensuals.

L'aire no és el mateix

El zel a fer prosèlits d'un centre de moral cristiana i de raval, induí a organitzar unes sessions de cinema infantil. La conseqüència solia ésser contrària a la que hom intentava perseguir, tals eren els crits estentoris de «Visca la revolució social!», i altres per estil, com en el més abrandat dels mítings cenetistes, que solien engegar els infants, del començament fins a l'acabament de la sessió. D'uns dijous ençà, però, la mainada resta silenciosa a més no poder, amb força acontentament dels directius de la casa, els quals no saben com beneir l'aire nou que s'ha ficat en totes les coses.

Un cas perdut

Al seu pas per Barcelona, José Antonio Primo de Rivera ha reverdit antigues simpaties, però moltes admiradores del cognom es troben, a hores d'ara, presoneres de la J. A. P. i no han tingut manera d'acostar-se a l'illustre hereu. Una d'elles dissimulava així:

—*Qué lástima! Tan guapo y tan simpático y se nos ha vuelto sindicalista! Ha con unas compañías que infunden pavor!*

Confusionisme

Si molts ciutadans quan senten un rebentament de pneumàtic es pensen que «ja hi tornem a ser», d'altres, en llegir el diari, experimenten uns esglais no menys colpidors. A propòsit de les diferències iugoslavo-hongareses, un rotatiu català escrivia:

«Es recordava que sempre per raons referents a Hongria, el Consell de la Lliga ha hagut d'assistir a discussions excessivament vives.»

—Però, per què s'hi fica la Lliga en tot això?—exclamava un botiguer.

Ni sentir-ne parlar!

Els pares d'un detingut a l'*Uruguay* i suara alliberat tenen una botiga de grans. La tornada del fill, plena de legítimes emocions, coincidí amb l'entrada d'una minyona que, intempestivament, demanà:

—Doneu-me una lliura de mongetes del «Barco».

—Això sí que no; te les donaré del ganxet! — contestà la mestressa.

El deliri

Domènec Carles té oberta una exposició dels seus olis policroms i multicolors.

Multicolors i policroms...? Molt més que això!

Com pintarà Domènec Carles aquestes viroladíssimes i rapidíssimes pintures? No se sap. Ningú no deu haver vist mai pintar aquest prestidigitador que fa tantes coses. No té temps.

Un home hi ha, però, que ha vist pintar D. Carles i, per tant, un home que ens pot dir com pinta aquest artista. El mateix pintor ho conta. Estava Carles pintant a la comarca d'Olot; un pagès afortunat s'ho mirava i no s'ho acabava d'acabar. Tot d'una, ho deixa córrer i se'n va amb les mans al cap, tot dient-se:

—Mare de Déu!... Quin desfici!...

Turisme

Mentre els Sindicats d'Iniciativa passen malsons pensant de quina manera faran anar més gent als pobles que han installat stands de propaganda a les exposicions de turisme i han publicat cartells i fascicles en diferents llengües, les companyies ferroviàries fan tots els possibles per a trencar-los les oracions.

Ben sovint, en arribar els viatgers a l'estació de Sitges, no saben per on passar: la porta del reixat de l'andana és tancada i les que donen accés a l'edifici, també. Al cap d'una estona, surt un mosso amb la clau i, parsimoniosament, obre la portella i us agafa el bitllet amb una mà tan pulcra com la dels cobradors de tramvies.

El diputat Dr. Mestre i Puig, tot i el seu esquerrisme, es mostrà tolerant:

—Senyors, som a la Platja d'Or i les coses bones fan de bon esperar!

Vagons «Frigidaire»

La tornada a Barcelona es realitza, generalment, en el tren de les dinou vint, però sempre són les dinou trenta-cinc, i va atapeit que és un disgust. Els *week-endistes* que no volen sofrir molèsties, prenen segona classe, però a desgrat de les quatre pessetes que val el bitllet, es troben que no hi ha calefacció i davant la migradesa de llum s'han de dedicar a la becaina.

—Es una de les tantes millores motivades per l'augment de tarifes! — féu, sarcàstic, un estadant de Terramar.

La fal·lera de l'or

A mitjans de la setmana que acaba, Sitges ja jugava més de cinquanta-mil duros a la rifa de Nadal d'enguany, incitats com estan els suburencs per la grossa que hi caigué l'any passat. Hi ha gent que arriba a l'heroïcitat i redueix les municions de boca per tal de posar a la sort; d'altres han obert un parèntesi de compra a fiat, convençuts que el podran tancar amb *broche de oro*, segons expressió d'un *americano*.

La senyora Laieta, afavorida amb el primer premi en 1933, ha fet una mena de cens i solament ven apuntacions de pesseta per cap i encara s'ha de presentar el propi interessat a recollir-la.

L'adelitament crematístic acabarà amb un atac cardíac general. Unes noies, tot donant el tomb, a entrada de fosc, es deien les unes a les altres:

—Que no ho saps? Ara la beata ja no indica a Can Milanus, sinó al Bar Xatet.

—Tant se val: és a la mateixa *acera*. I també hi tinc!

LA PEDREGADA

—Va!... Hem de començar de cap i de nou!
—«Laborioso catalán!»...

(c) Ministerio de Cultura 2006

Des de fora

Des de fa poques setmanes, es publica a París *La Tribune des Nations,* amb una capçalera en la qual consta, en color : *L'hebdomadaire international.*

Es un periòdic liberal, ben allunyat de l'internacionalisme més o menys tenyit de roig que està de moda en certs medis no pas els millors.

En el seu segon número, diu que nombroses i fidels simpaties ginebrines s'han refredat respecte al govern de Madrid, i afegeix :

«Es la delegació espanyola que proposà a la Conferència del Desarmament l'abolició total del bombardeig aeri. La Gran Bretanya feia algunes reserves. Espanya protestava i exigia una prohibició absoluta... I vetaquí que els avions del govern han bombardejat les poblacions ocupades pels revolucionaris.

»Es Espanya qui parlava a Ginebra de la collaboració de la premsa a l'obra de la pau i preconitzava, com a primera condició d'una premsa activa, la llibertat més completa i l'abolició de la censura... I vetaquí que una periodista francesa i dos periodistes americà i anglès han estat detinguts i expulsats del territori espanyol.»

Dades per a la història

De la mateixa *Tribune des Nations,* però d'un número més recent, traiem el que segueix :

En octubre de 1909, Gustave Téry, aleshores director del setmanari *L'Œuvre* (avui diari, en el qual escriu la filla del fundador, aquella simpàtica Simone Téry expulsada per ordre del govern), va escriure a Lerroux (era en temps del procés Ferrer) :

«Estimat camarada, els republicans de França estan ocupadíssims a hores d'ara en la defensa de les llibertats espanyoles. Mentre hi estan, no podríeu fer alguna cosa perquè a París tinguem assegurada la llibertat de premsa?»

Segons Téry, Lerroux li respongué de seguida :

«La prohibició de la venda de *L'Œuvre* és un escàndol i una vergonya que provoquen l'alçament de la consciència universal. Tingueu la seguretat que a la reobertura de les Corts interpellaré Maura sobre els inqualificables maneigs del prefecte del Sena.»

«La llança no passa»

L'autor distingit amb el Premi Ignasi Iglésias 1933, Albert Piera — l'obra del qual, *Els homes forts,* s'ha d'estrenar al Poliorama —, va decidir estudiar lleis. I no va pas voler matricular-se lliurement, sinó oficialment, i assistia amb tota puntualitat a classe, costat per costat amb nois vint anys més joves que ell, i quan no hi assistia, no s'oblidava d'excusar-se vàlidament. Res, un estudiant model.

A l'hora de matricular-se, calgué presentar el títol de batxiller, i el nostre autor dramàtic comparegué a la secretaria de la Universitat amb el títol... dintre un marc amb vidre i tot.

Ai las, per la finestreta amb què es comuniquen burocràcia universitària i públic, molt se'n faltava perquè pogués passar-hi aquell enorme document. I Albert Piera hagué de passejar el títol tan ben conservat, per davant la finestreta, per tal que l'oficial de secretaria pogués llegir-lo a batzegades i pendre'n nota.

Hospital d'infants

Després del donatiu d'un milió de pessetes que el Sr. Compte i Viladomat féu a l'Hospital Clínic, la seva filla en féu un altre de mig milió a favor del pavelló d'infància de l'Hospital de Sant Pau. Amb aquestes cinc-centes mil pessetes la Junta del susdit hospital pagà l'engrandiment en alçada del pavelló d'infància. Ara les obres d'engrandiment ja estan llestes, i hom es disposa a estrenar-les. L'ascensor, enorme i perfecionat a desdir, és l'admiració del Dr. Jeroni Moragues : no se'n sap avenir ; el guaita de prop i de lluny, el palpa, hi entra, en surt, hi puja, hi baixa, es plau a quedar-se a mig camí, aterra, i tot seguit aixeca el vol cap a l'estratosfera del pavelló... Els altres metges estan escandalitzats.

—Home..., Moragues! Sembla que mai no hàgiu vist cap ascensor!

—Però si a casa seva mateix en té—replica un altre doctor.

I el Dr. Moragues respon :

—Sí, però la portera no m'hi deixa jugar.

Informacions verídiques

Els compradors de revistes ilustrades madrilenyes solen tenir el costum de no llegir. Si no el tinguessin, haurien trobat en un número de *Estampa* el que segueix :

«Un grupo numeroso asaltó el «Centro Automovilista», adherido a la Lliga, y después de saquearlo, arrojó los muebles a la calle, prendiéndoles fuego.»

Confondre l'automòbil amb l'autonomia és digne dels enviats especials francesos.

GENT PINTORESCA

El meu Don Francisco Matlleria i el seu testament

Dels meus records d'infant, un dels que ha quedat més viu en mi és el don Francisco Matlleria. El recordo amb aquella punta de terror que sol provocar en nosaltres la consideració d'un home enigmàtic i cruel. Es clar que don Francisco Matlleria no era res d'això. Però quan el trobava pel carrer, jo el solia seguir, a una distància prudencial, per tal de contemplar la seva barba, que, en els seus darrers temps, amb un nus al capdavall, constituïa per a mi una obsessió.

Fou més tard — quan don Francisco Matlleria era mort — que jo em vaig adonar de la meva equivocació i que, en lloc d'esglais infantils, allò que don Francisco provocava era l'admiració. Per això vaig començar les meves investigacions, vaig consultar — un dia — el meu avi.

—Què tal és En Matlleria?

—En Matlleria — va respondre el meu avi, una mica preocupat — és un home de molt mal geni —. I s'endinsà altra vegada en la lectura de *Las ruinas de Palmira* que satisfeia el seu escepticisme de republicà de tota la vida.

Però l'opinió del meu avi no em va convèncer. I vaig seguir la meva enquesta. Fou al cap de temps que vaig poder reconstruir la figura de don Francisco Matlleria i, una vegada en possessió de tots els documents, no em va saber greu el temps esmerçat. Era, realment, un home que s'ho valia.

Vaig saber que don Francisco Matlleria, en la seva joventut, se n'anà a Reims, on el negoci del suro el cridava. En aquella regió de la Champagne hi havia molts empordanesos, empleats en les fàbriques de vins per arreglar els taps, triar-los i impedir que s'utilitzessin els dolents. Don Francisco Matlleria, en la seva estada a França, s'impregnà de republicanisme, d'aquell republicanisme anticlerical, ateu, purità. Fou allí que trobà la filosofia de la seva vida i on va adquirir els hàbits que no va deixar mai més. Don Francisco es planyia una mica dels seus compatriotes. Perquè encara que tots els empordanesos eren tan republicans com ell, no tots eren tan puritans. Efectivament, els empordanesos, traslladats en un país de menjar suculent i beguda celestial, arribaven ràpidament a la celebritat. Un d'ells — després d'un dinar copiosíssim, regat amb els *crus* més autèntics i més efectius, va llogar un cotxe i estigué tota la tarda passejant pels llocs més cèntrics de la ciutat, la seva digestió, laboriosa i turbulent.

Don Francisco era home de caminades solitàries, de monòlegs interiors, torturants i interminables. El seu company, únic i silenciós, era un bastó, i amb ell a la mà va resoldre molts problemes de la vida.

Però don Francisco es va cansar d'estar-se a França. Va abandonar Reims i s'installà a Palafrugell, en casa de la seva propietat, i per tal de tenir cura de les seves propietats. El senyor Matlleria era un home ric. Des de llavors, la inspecció de les vinyes i arbredes va constituir la seva ocupació constant. Parar el sol al matí, una estona al café a la tarda, visites a les seves propietats.

El Centre Fraternal de Palafrugell va constituir, durant anys, una segona casa per al senyor Matlleria. A la tarda hi anava a fer unes partidetes de dòmino terribles, amenitzades amb uns renecs que feien caure d'esquena. Perquè a don Francisco li agradava el joc. Els homes, en el joc, són adversaris i com a adversaris — sense la més petita ombra de contemplació — s'han de tractar.

Don Francisco Matlleria

Poder tractar els homes com a adversaris — sense hipocresia —, quin goig per al senyor Matlleria!

Després, arribat el capvespre, el senyor Matlleria se n'anava a la biblioteca. Cada dia llegia els dos periòdics francesos que hi arribaven, *Le Journal* i *Le Matin,* i aquell contacte amb les coses de França el distreia i l'endolcia. De tant en tant agafava un llibre i s'endinsava en la lectura d'algun autor que afirmava la insolubilitat de l'enigma del món, la tristesa del viure i la inexistència de Déu.

Després, ja a casa seva, a la nit, es passava algunes hores escrivint pensaments, descabdellant el seu monòleg interior. Perquè don Francisco Matlleria era tot un filòsof.

En un país pantagruèlic i lleuger com l'Empordà, ell feia figura de panteista. Ningú com ell no coneixia els recons amables del camp ni els colors de la mar en dia de tempesta. Li agradava caminar pels corriols dels boscos, sobretot quan tenien aquella humitat tendra de la tardor. La tardor, a l'Empordà, és el temps millor de l'any. Les coloraines de l'estiu — aquella llum vivíssima que ho desfà tot — han deixat el lloc a un sol tebi, amable, que rosseja una mica els camps, els verds i els ocres incomparables de l'Empordà. Don Francisco coneixia tot això, i l'herba tendra i l'aigua fresca de les fonts. I quan, de retorn de les seves caminades, pensava en la ufana de les seves vinyes o en la vigorositat dels seus boscos, oblidava una mica el seu rancor a la humanitat.

Només en dies de lluita social, don Francisco es neguitejava. Aquell home, tan escèptic, tan agre, tan ateu, es crispava de nervis quan sentia la cridòria dels carrers. El senyor Matlleria necessitava quietud, repòs, i no comprenia com uns homes es podien barallar per guanyar un ral més. Un conflicte social, per a ell, era una catàstrofe. No podia pendre el sol, el matí, a la plaça, plena de gent vociferant. No podia anar al café, amb la vaga de cambrers. I no es podia tancar al seu despatx perquè, manta vegada, els agitadors sindicalistes havien pujat al balcó de casa seva per fer-lo servir de tribuna. I don Francisco Matlleria, ja en vida, rumiava la venjança.

—... Déu — deia als amics —, ja els apanyaré jo a aquests. Quan sigui mort deixaré la casa a la guàrdia civil. Ja els f... fora d'ací, ja, quan els guàrdies hi tinguin la caserna.

I don Francisco va complir la seva promesa, al peu de la lletra.

Quan don Francisco es va morir, hi hagué en la població una expectació unànime. Tothom esperava que el senyor Matlleria acabaria d'una manera digna de com va viure. Però no varen respectar del tot la seva voluntat i una orquestra el va acompanyar al cementiri, entre sardanes i *Marsellesa.* Fou una gran diada del federalisme anticlerical de l'Empordà. Don Francisco Matlleria fou enterrat en el cementiri protestant, ple d'herbes, de cargols i sargantanes. Però després de mort, don Francisco Matlleria va voler donar a conèixer el seu enigma i, perquè el món s'assabentés del seu secret, va fer publicar el seu testament. Heus-lo ací. El copiem, sense comentaris. Es el millor retrat de don Francisco Matlleria.

El testament

Palafrugell, Provincia de Gerona. — Yo Francisco Matllería y Deulofeu, propietario, de ochenta y dos años de edad, natural y vecino de dicha villa, hijo legítimo de los difuntos cónyuges D. Francisco de Asís Matllería y Doña María Deulofeu. — Hallándome el día 13 de Septiembre de 1917 en mi propia casa de Palafrugell, Plaza Nueva núm. 9, sereno, tranquilo y resuelto, a las tres horas de la tarde empiezo a escribir mi testamento sin más pretención que la de hacerme comprender y ser yo sólo guardador del segreto.

Empecemos primero por el alma.

Dejo mi alma a repartir entre todos los diablos, si es que la quieran y... anden bastante listos para cojerla... y sinó la guio yo mismo y aseguro yo, que vuelve al abismo, de donde salió. Y basta del alma pues con lo dicho sobra para deducir el concepto que tengo de ella.

Quiero y dispongo que mi cadáver sea encerrado en una caja sólida de madera ordinaria ; que á la madrugada siguiente despues de mi muerte, antes de salir el sol, se cargue el féretro en una carreta de carro ; que se cubre de hierba ó paja para que no se note y que la conduzcan á mi finca llamada Roca de Ases, sin mas acompañamiento que el animal para tirar el carro, el carretero para guiarle y dos hombres para cavar la fosa y enterrarme. — Deseo que sea en lo alto de la finca y se haga lo posible para disimular mi sepultura.

Fermí VERGES

(*Segueix a la pàgina* 8)

L'APERITIU

Sobre «Els Miserables». – He vist el film que es projecta aquests dies a Barcelona intentant adaptar a la pantalla una síntesi ordenada, patètica i teatral de la famosa novella de Victor Hugo. El film m'ha semblat encertadíssim, dels més dignes que s'han vist dintre la producció francesa, i el treball d'Harry Baur excellent. Confesso que he seguit totes les incidències del film sense cap mena de prejudici, amb una illusió infantil, i deixant-me endur per l'emoció que esclata a cada moment de la faula prodigiosa, que el talent d'un cineasta expert ha sabut traduir amb tota la malícia. El cinema estava ple de gom a gom i dins la fosca es sentia aquell soroll nassal ajudat de la maniobra dels mocadors, la qual cosa vol dir, naturalment, que la sala estava convertida en una mar de llàgrimes. El plor femení, i fins el masculí, en el cas d'*Els Miserables,* és justificadíssim, perquè difícilment es pot trobar una obra tan abundant en passatges excitadors de la facultat lacrimògena de les persones sensibles. I això no és precisament un retret que es pugui fer a l'obra, sinó tot el contrari. Fer plorar, com fer riure, amb tota la noblesa i tota la intensitat, és de les coses més útils i enraonades que pot executar un poeta, i Victor Hugo, d'exercir aquestes funcions emotives, en sabia un niu.

Els Miserables, com totes les obres de poesia autèntica, té un valor perdurable a través de les èpoques i dels climes, i la pellícula projectada avui, que recull els moments més afortunats de l'obra i els explica cinematogràficament, té avui dia una actualitat desconcertant, la mateixa actualitat de la novella.

Victor Hugo ha estat una figura discutidíssima, però de tots els que l'han discutit no hi ha hagut ningú que negui ni la humanitat, ni la poesia de la seva obra. Tumultuós, pròdig, declamatori, excessiu, però tendríssim, agudíssim, trobant el punt just de l'emoció i del color, l'oblidat Victor Hugo encara resulta un arbre sòlid i colossal dins la selva inflamada del romanticisme, i ell i Balzac són els dos homes que de tot el segle XIX pot presentar França, perquè parlin més directament i més intensament a la bona fe dels homes, de tots els estaments i de tots els climes. Es a dir, Victor Hugo i Balzac són les figures més universals que han nascut a la França del segle XIX. D'aquí ve el seu èxit enorme, i la facilitat enorme amb la qual són sentits i compresos per no importa qui ; i malgrat les modes, els arrufaments de nas, les llamenqueries i els prejudicis, encara avui dia aquesta insòlita i descomunal *machine* que es diu *Els Miserables* fatalment serà llegida i devorada amb un cert tremolor, i amb un baticor irrefrenable.

Com si el món flairés la importància de l'obra de Victor Hugo, sembla que l'aparició a París de la primera edició d'*Els Miserables* va ésser l'èxit de llibreria més gros que s'hagi vist. Es va interrompre el trànsit, i es va interrompre tot, i el públic netejava les llibreries i se'n duia els exemplars sota l'aixella, amb el mateix ímpetu que una multitud afamada envaeix les fleques d'una ciutat. La impressió que va produir l'obra fou allucinant. Per primera vegada un poeta extraordinari, dominador de tots els trucs de la literatura, es dedicava a glorificar els humils fins a l'heroisme. La paraula humils avui dia té entre nosaltres un cert desprestigi, perquè ja sabem que d'aquesta paraula se n'ha fet un ús pèssim, però això no vol dir que els humils deixin d'ésser un tema literari formidable. Els presidaris, els obrers explotats, les prostitutes, les criatures desgraciades, els pobres que demanen caritat, tot aquest món que bull d'una manera màgica i angèlica dins la fresca imaginació de Victor Hugo, amb la malícia del contrast, del clarobscur, dels egoismes i les injustícies, mentre hi hagi éssers vivents sobre la crosta de la terra serà un tema humaníssim i digne, que només demana la mà d'un gran escriptor per a ésser tractat i per a produir els seus efectes contundents.

Tolstoi, l'última figura positivament heroica de la literatura moderna, que tenia un gust dificilíssim i ho rebentava tot, al costat del seu Shakespeare, del seu Molière i del seu Cervantes, hi posava *Els Miserables* de Victor Hugo, i jo trobo naturalíssims i gairebé necessaris aquesta admiració i aquests entendriment que sentia Tolstoi per *Els Miserables.*

Es més, en una època com la nostra, carregada de crítica i de confusió, en la qual ja compta més la malícia que la sensibilitat, a mi em fa l'efecte que reposar damunt d'un llibre com *Els Miserables* és com reposar damunt d'un marge d'herba fresca des del qual es senten cantar els grills.

Jo no conec potser cap pàgina de literatura que em faci tanta impressió com aquell tros de l'Evangeli de Sant Mateu, en el qual explica que Jesús, seguit del poble, es va enfilar dalt d'una muntanya i començà a predicar dient : «Benaurats els pobres d'esperit...», etc., etc.

No hi ha dubte que Victor Hugo, quan va concebre la seva obra cabdal, deuria tenir molt presents aquelles pàgines de l'Evangeli de Sant Mateu i el seu indestructible valor d'eternitat.

Josep Maria de SAGARRA

CONTINENTAL
Claris, 5. - Telèfon 19763
BARCELONA

LA MARCA

Amatller

ES GARANTIA DE BONA XOCOLATA

OFICINES I DIPOSIT CENTRAL:
MANRESA, 4 I 6 - TELEFON 13961 - BARCELONA

SI ÉS ELÈCTRIC
I PER AL VOSTRE AUTOMÒBIL
ho trobareu en les millors condicions de preu i qualitat, al
GARATGE ELÈCTRIC
CARRER MOIÀ, 6 i 8 - (Aribau i Diagonal)

CAPELLERIA de primer ordre ◆ TINTORERIA de qualitat
MASO
Rda. Universitat, 4 - Telèfon 19893
Es reben encàrrecs per telèfon
VAL per 10 per 100 de descompte

(c) Ministerio de Cultura 2006

CARTES DE NAVEGAR

CURAÇAO

Curaçao és la gran sorpresa antillana. Ultra la dolçor densa del licor més famós que porta aquest nom, Curaçao no dreça imatges en nosaltres. Es repetirà, pensem, l'estampa tropical — cases de fusta en un fons de cocoters esvelts. Hom diu que hi ha un pont de barques el peatge del qual es paga encara, existint però una reducció del cinquanta per cent per als peatons que vagin descalços... Hi ha, també, refineries de petroli... Mentre hi anàvem ens hem creuat amb els vaixells-dipòsits que van i vénen de Maracaibo, on radiquen els millors pous veneçolans...

Però res de tot això no ens fa sospitar la sensació de l'arribada. Al pal de proa acaben d'issar la reglamentària bandera de salutació al país on arribem; és la bandera — blava, blanca, roja — d'Holanda. Curaçao, colònia holandesa. Però, què hi faran ací, en aquesta illa en ple mar Caribe, els homes blancs, flonjos, flemàtics, de la reina Guillemina?

Els prismàtics avencen les primeres sensacions. I heus ací que tots els càlculs fracassen; que tota la geografia imaginada cau. Acostem-nos.

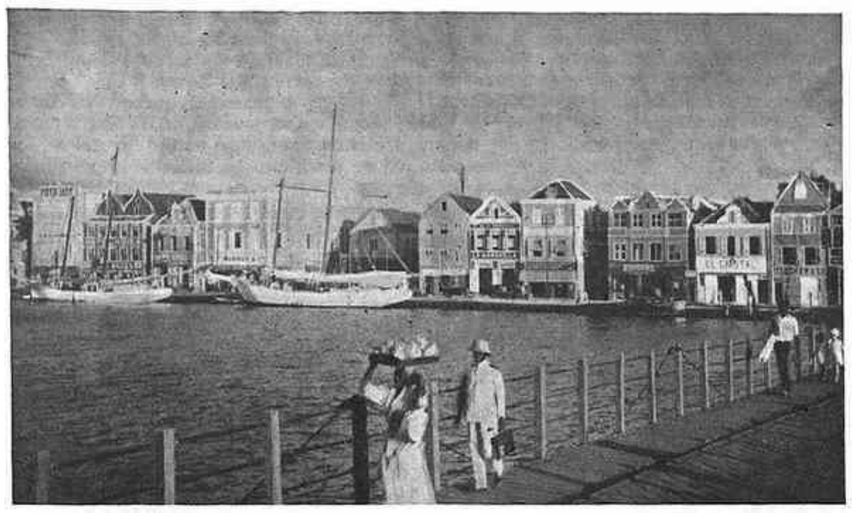

Curaçao — El pont de barques

UNA AMSTERDAM TROPICAL

De què són fetes aquestes casetes—blanques, blaves, roges—com la bandera d'Holanda, tan polidetes, tan menudes, tan assenyades? De crocant, o bé de massapà? No seran una d'aquelles joguines amb què els infants fan arquitectures puerils de coloraines?

Joguines. La mar s'obre; a la dreta hi ha un castell amb uns canons minúsculs. Fins a 1929—amb motiu d'una rebellió a Venezuela fraguada a Curaçao — Holanda no va enviar-hi forces; unes quantes caixes de soldadets de plom, que es passegen, entre els canons minúsculs vora el mar.

Insospitadament, la ciutat se'ns obre, i el gran vaixell penetra per un ample canal marítim que deixa a banda i banda les cases de joguina. El pont de barques s'és obert per a donar-nos pas. Al fons d'aquest canal, enllà de la ciutat, hi ha una ampla badia coronada dels dipòsits petrolers de la Shell, on el vaixell ancora.

Tota l'escenografia somiada ha fracassat, No som pas als tròpics; no hem travessat l'Atlàntic. Màgicament, el capità ens ha portat, en una sola nit, de Venezuela a Holanda. Aquests molls, aquestes cases de teulades obliqües, aquests carrers polits, no són els de les estampes holandeses, els de les decoracions dels cabarets flamencs de Teniers o de Van der Goes? Curaçao? Amsterdam?

Heus ací una total, una plena colonització del paisatge. Les cases nòrdiques, amb pendents acusats — aptes a la pluja i la neu — en aquesta terra antillana on no hi ha aigua, on no plou mai. (Les teulades, doncs, valor decoratiu, són pintades amb calç de colors, en una multiplicació d'efectes cromàtics.)

Saltem a terra.

HOLANDA COLONITZADORA

Holanda no té pas velleïtats imperialistes. Té molt poques colònies. Però, agudament, ha incidit en dues claus de l'economia mundial. A Sumatra domina el cautxú; a Curaçao, controla el petroli.

Holanda no és comptat com un gran país colonitzador; la seva fórmula és reduïda a una escala d'activitat minvada. Afanyem-nos a dir, però, que la seva fórmula és perfecta.

La fórmula holandesa escapa a les dues posicions extremes del colonialisme: la saxona que procedeix per opressió material i espiritual de l'indígena, o més peremptòriament per la seva eliminació brutal — exemples: Anglaterra a l'India; els Estats Units davant el pell roja —; i a la fórmula espanyola que, romànticament, ensenya a l'indígena la religió que el fa germà del colonitzador, s'hi lliga sexualment; crea un mestissatge fecund. La fórmula holandesa és absolutament diversa de l'una i l'altra. Es potser l'única fórmula realment colonitzadora. El negre de Curaçao, per exemple, és el més polit, el més laboriós, el més civilitzat, el més culte dels negres del Centre d'Amèrica. Al vespre, passant pels petits carrers asfaltats, la llum encesa denota que el treball continua. A través de les persianes veieu escenes familiars plenes de civilitat. El llibre o la revista són en moltes mans; les dones cusen, broden o fan unes fantàstiques escultures de rebosteria, que són una mena de mones de Pasqua immenses, totes blanques. Són un obsequi tradicional. Demanem:

—*Otra mañana ta santa comuñón.*

El petit que demà passat combrega és un negret d'ulls immensos, que llegeix sota la làmpara.

Però quin llenguatge és aquest?

UN LLENGUATGE SINGULAR: EL PAPEAMIENTO

No tinc notícia de cap estudi filològic sobre el papeamiento. Es tracta d'un curiós ensamblament de parles molt diverses. Sobre un fons romànico-espanyol, hi ha nombrosos elements d'holandès, francès, portuguès i una considerable quantitat d'afronegrismes. La sintaxi és reduïda a límits inversemblants de senzillesa.

Heus ací, per tal de donar una idea, un fragment de l'Evangeli de Sant Lluc (X, 38-39) que parla de Marta i Maria, traduït al papeamiento:

[38] *Y a socede ora cu nan tabata na biaha, cu El a yega tambe na un cierto pueblo, unda un muher yamá Marta, a recibi'E deu su casa.*

[39] *Esaqui tabatin un ruman, yamá Maria, cu tambe a bay sinta na pia di Señor i tabata scucha su palabra.*

La comparació d'aquests mots amb qualsevol versió coneguda d'aquest text evangèlic, pot servir per a donar una idea de la contextura d'aquest llenguatge fantàstic i barrejat que amb unes inflexions musicals dolcíssimes es creuen entre els negres més rotundament negres de les Antilles i els policemen més blancs i més rossos del món.

ASFALT I PALMERES

Curaçao és la barreja més original d'occidentalisme i tropicalisme. Les altres singladures us porten a països on el color és més violent i les sensacions us frapen violentament. Però dubto que hi hagi més encisadora sorpresa que aquest paisatge que fa pensar en un jazz endolcit per una boira nòrdica, que han arribat a fondre's sense violència, en un producte únic.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

Mar de les Antilles, estiu del 1934.

M. PINTÓ
CAMISER
ESPECIALITAT EN LA MIDA :: CREACIONS EXCLUSIVES
RAMBLA DE LES FLORS, 18
TELEFON 18834

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PUREZA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Mirant a fora

Sis preguntes i sis més

Vreme, *de Belgrado, fa a Gömbös sis preguntes, que en resum, són:*

1. *Sabeu que a 6 quilòmetres de la frontera iugoslava, prop de l'estació de Mura Keresztur, hi ha la granja de Janka Puszta; que el seu llogater és Pertchetz, condemnat a mort a Iugoslàvia, que circula amb diversos passaports que li han estès les autoritats hongareses i que des de 1931 s'estatgen a Janka Puszta tot de malfactors que s'exercitaven a tirar contra una silueta del rei Alexandre?*
2. *Sabeu que els oficials hongaresos en actiu proporcionaven als terroristes armes, explosius i instrucció militar?*
3. *Sabeu que amb material procedent de Janka Puszta s'han comès a Iugoslàvia els següents atemptats?* (i segueix una llista).
4. *Proporcionar passaports als assassins, forma part del dret d'asil?*
5. *Sabeu que un dels còmplices de l'atemptat de Marsella, Mijo Kralj, es passejava per Hongria, malgrat les reclamacions del govern de Iugoslàvia; freqüentava oficials en actiu i, en setembre passat, rebia de les autoritats hongareses un passaport com cal que li permetia d'anar a França?*
6. *Sabeu que els assassins del sobirà iugoslau havien rebut, de les associacions irredentistes hongareses, sumes considerables de diners?*

Des de Budapest, un altre diari, Magyarsag, *fa aquestes altres sis preguntes:*

1. *Quants sobirans o prínceps de sang reial serbis o estrangers han caigut víctimes d'atemptats serbis?*
2. *Quants polítics croates han estat suprimits d'ençà de la unió fraternal dels iugoslaus?*
3. *El diari* Vreme *sap que l'avi i el pare d'Alexandre I havien fruït a Hongria del dret d'asil?*
4. *El diari* Vreme *pot negar que l'Estat iugoslau, un cop fundat, erigí una estàtua a Gavrilo Prinzip, assassí de l'arxiduc Francesc Ferran; que el Parlament serbi concedí 500.000 dinars al pare de Prinzip; que l'administració de Correus de Iugoslàvia, el juny darrer, en ocasió de l'aniversari de Sarajevo, edità un segell amb l'efígie de Prinzip?*
5. *Sap que cap hongarès no ha pres part en l'atemptat de Marsella? Sap que en la història d'Hongria no hi ha cap regicidi?*
6. *Es pot impunement esforçar-se a inculcar a un poble uns costums polítics, o la capacitat de constituir un Estat, a base d'assassinats?*

Venjança

Eckhardt no està bé amb els corresponsals de premsa a Ginebra. El delegat hongarès té fama d'hàbil diplomàtic, però amb la premsa no ha fet sinó planxa darrera planxa. I segurament com a venjança, circlen moltes històries sobre Eckhardt. Heus ací una de mostra:

—El camp terrorista de Janka Puszta—declarà un dia Eckhardt als periodistes—no ha existit mai. Es tracta d'una granja habitada per pagesos que es guanyen la vida honradament i tranquillament.

L'endemà, Eckhardt rebia, d'un admirador anònim, una ampolla plena d'oli de vitriol amb una etiqueta que deia:

«Llet esterilitzada. Producte de la granja model de Janka Puszta.»

El poder i la tranquil·litat

La felicitat i el poder són dues coses que no van massa juntes. Doumergue, darrerament, ha pogut adonar-se'n. I hom ha recordat, a propòsit d'això, aquella anècdota que explica Titulesco.

Un dia que el ministre de Romania arribà a un hotel parisenc, es quedà tot sorprès de sentir que un dels criats li parlava en romanès. Era, efectivament, un compatriota que ja feia una bona colla d'anys que vivia a França.

—I què, us agrada?—li preguntà Titulesco.

—Parlant sincerament, Excellència, us diré que més m'estimo ésser criat d'hotel a París que ministre d'Afers estrangers a Bucarest.

Semiana

Una vegada, Sem va carregar un xic la caricatura d'una dona, però aquesta, en lloc d'enfadar-se com una Cécile Sorel, explicava amb bon humor:

—M'ha envellit perquè la seva caricatura conservi més temps la semblança.

* * *

—La maledicència del caricaturista — deia Sem a un periodista jove que li demanava el secret del seu art—ha d'ésser el contrari de la maledicència del conversador: pot subratllar els defectes, però sense esborrar les qualitats.

* * *

Poc abans de morir, Sem va rebre la visita de l'artista de teatre Germaine Reuver.

—Què diuen per París?—preguntà Sem.

—Es parla molt del matrimoni del duc de Kent.

Sem somrigué, i d'entre una pila de papers va treure una caricatura del príncep anglès, tot elegant. A sota, el caricaturista havia escrit:

«Le gars de la Marina.»

* * *

—Els metges — deia Sem — tenen més discreció que els pintors de retrats: enterren les víctimes, mentre que els pintors les exposen.

Una dedicatòria de Litvinoff

En un passadís del palau de la S. de les N., una japonesa atura Litvinoff i li demana un autògraf per a una associació pacifista japonesa.

Després d'una curta vacillació, Litvinoff agafa l'estilogràfica i escriu:

«Una pacifista japonesa no fa estiu.»

COP D'ULL INTERNACIONAL

El problema de la pau

Tots els problemes internacionals que avui estan sobre la taula — i no són pas pocs — van lligats a un de més gran, capital: el de la pau.

La qüestió del plebiscit del Sarre, si les circumstàncies no canvien, pot donar-se per resolta. França no ha volgut fer una política anexionista quant a aquella conca tan important per les riqueses del seu subsòl. Només ha volgut tenir cura dels seus interessos, o sigui la indemnització per les mines en el cas que la Sarre hagi de tornar al Reich; però també ha volgut que fos garantida la immunitat personal dels ciutadans que votin pel *statu quo*.

La Comissió dels Tres, després de laboriosíssimes reunions, ha aconseguit d'elaborar un acord que el Consell de la S. de les N. ha aprovat per unanimitat.

Per ara, doncs, per aquest cantó no hi ha cap perill, almenys previst. I és d'esperar que no sorgeixin complicacions, encara que certes actituds alemanyes siguin pròpies més aviat per a desvetllar aprensions.

Un altre problema gravíssim, que ha posat en perill la pau europea més seriosament del que ha semblat, ha estat treballosament resolt, gràcies sobretot a Laval. Ens referim al recurs iugoslau i al contrarecurs hongarès presentats a la S. de les N., sobre les responsabilitats de l'atemptat de Marsella.

El recurs i el contrarecurs han estat, d'antuvi, la vàlvula que ha esbravat una pressió excessiva. Però, si a Ginebra no s'hagués arribat a un acord o altre, s'hauria produït l'inevitable. Laval, Eden i Benes han reeixit a elaborar una fórmula que donant completa satisfacció a Iugoslàvia, no constreny Hongria a una humiliació excessiva. I el perill que apuntava pels Balcans ha estat conjurat.

* * *

Havent seguit les discussions que han tingut lloc a Ginebra, s'ha pogut veure com canvia la història.

Res de més sorprenent, en efecte, que un acord italo-hongarès. Encara viuen generacions d'italians que recorden la vella i viva enemistat entre magiars i italians, i, viceversa, la igualment tradicional amistat entre italians i serbis.

Es diu que les relacions franco-italianes podran millorar i fer possible una entesa només si abans té lloc un acostament entre Itàlia i la Petita Entesa, i especialment amb Iugoeslàvia. Es d'esperar que s'arribi aviat a aquesta solució. Les quatre roques o les migrades platges de Dalmàcia haurien d'ésser considerades per ambdós governs com una cosa que no val la pena de fer-ne una qüestió d'orgull nacional o de petit amor propi personal.

L'amistosa pressió de França — i que no s'exerceix pas per primera vegada, i si no que ho digui Camille Barrère — acabarà persuadint els governs de Roma i de Belgrado? Barthou havia fet bona feina en aquest sentit, i la seva mort donà la sensació que tot se n'havia anat a rodar. Però Laval ha volgut seguir les mateixes directives, de tal manera que avui es pot esperar que els acostaments franco-italià i italo-iugoslau (i consegüentment amb la Petita Entesa) no són gaire llunyans.

* * *

Tot per la pau. Sí. Però la pau no serà mai assegurada definitivament a Europa si abans no s'assoleix — i seriosament — una altra gran meta.

No és pas d'avui que aquesta meta és coneguda! En 1866, el sociòleg belga Bruck — autor de *La Humanitat*, i que profetitzà que Alemanya perdria la quarta guerra — escrivia: «L'aliança franco-anglesa és l'única que pot assegurar l'evolució pacífica d'Europa», i afegia que «cap potència o grup de potències no podrà assolir mai d'afeblir la grandesa d'Anglaterra».

Han passat seixanta-vuit anys d'aquell moment, i no pot dir-se que avui sigui menys sentida la necessitat de la unió d'aquelles dues grans nacions, perquè llur prestigi i llur força poden salvar Europa de qualsevulla catàstrofe.

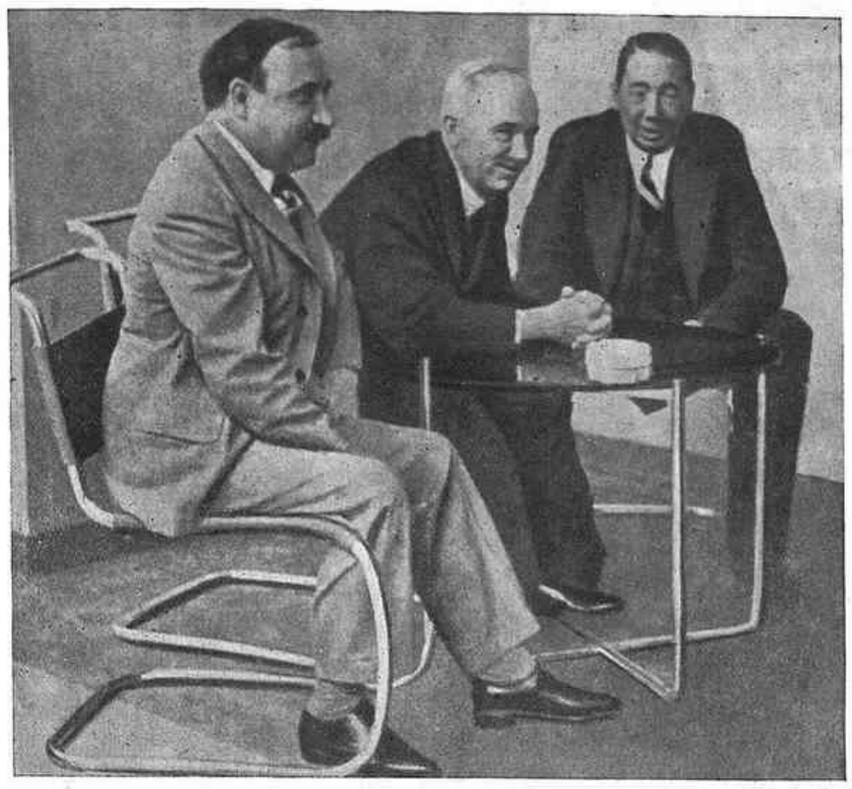

Titulesco, Benes i Jevtitch

En la recent exposició de la política exterior al Parlament txecoslovac, Benes, després d'haver remarcat la gravetat de la situació europea, declarà, amb la gran autoritat que ha sabut guanyar-se en la política internacional, que només l'estreta col·laboració franco-anglesa pot salvar la pau seriosament i definitivament.

Davant aquest greu amonestament, és lícit de preguntar-se si Anglaterra està disposada a col·laborar amb França per a aquest fi. Si la cosa no fos massa seriosa, hom podria dir com el títol de D'Annunzio, *Forse che si, forse che no,* malgrat que l'actitud d'Eden sobre la qüestió del Sarre haurà d'ésser de bon averany.

Però davant els grandiosos preparatius de guerra a què Alemanya, mig a les clares mig d'amagat, procedeix, ens sembla que Churchill té raó d'exclamar: «No és hora de perdre temps. Cal estar preparats.» Però Baldwin ha vist que «medita» per tal de descobrir el misteri.

Quin?

El *Times,* diari oficiós, escriu: «Com sempre, les cancelleries, no comprenen Baldwin?»

Es cert que, algú observa, Baldwin no pot parlar massa clarament per motius d'ordre interior, és a dir per no proporcionar armes electorals als laboristes i als liberals, que l'acusen d'afavorir la cursa als armaments.

Cal reconèixer lleialment que Anglaterra ha fet alguna cosa, amb els discursos a la Cambra dels Comuns sobre el ràpid rearmament alemany, que no neguiteja Anglaterra solament.

A més a més, Anglaterra ha volgut reforçar l'obra de la S. de les N., declarant que aquesta comptarà sempre amb el seu ajut.

Si es considera que França reforma unes intencions iguals, en consonància amb la seva política de després de la guerra, cal deduir que aquesta recíproca adhesió a la S. de les N. serà el lligam que mantindrà units les dues nacions, àdhuc sense un tractac d'aliança.

Aquesta col·laboració franco-anglesa a Ginebra pot ésser tinguda com la més autèntica garantia de pau per Europa. I això perquè—segons els desigs de Benes—es podrà comptar amb aquella comunitat d'acció que, en cas de perill per a la pau, sabria adoptar els mitjans necessaris per tal d'allunyar-lo.

Sigui el que es vulgui, aliança, entesa, col·laboració, el que és útil és que entre els governs de París i de Londres hi hagi unitat de punts de vista i que es pugui realitzar una acció decidida si les circumstàncies la fessin necessària.

Els acords, pactes i enteses d'altre caràcter entre els altres països, tot i llur utilitat, no poden influir tan decididament sobre la sort d'Europa, com pot fer-ho la unió franco-anglesa.

Barthou se n'havia adonat molt bé, i Laval prossegueix per aquest camí tan ben marcat per aquell que caigué al peu de l'obra de pau que s'havia emprès.

TIGGIS

J. Casanova
CAMISERIA I GÈNERES DE PUNT
Darreres novetats en gèneres de punt de totes classes
Especialitats en camises a mida i trajos interiors de llana
Mitges Subur, exclusives
ANTIGA CASA COLLDEFORNS SALMERON, 99 — TELÈFON 74574

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

UN FILM DE HAROLD LLOYD

"La grapa del gat"

Per quantes vicissituds no ha passat el cinema d'ençà que Harold Lloyd es presentà per primer cop! Sobreviure a tantes fluctuacions de gèneres i de modes, a tantes albades i crepuscles, és ja, per si sol, un fet considerable, i és que Harold Lloyd és indiscutiblement una de les figures que pesen de debò dintre la història i l'existència del cinema americà.

Es una de les particularitats d'aquest cinema haver creat uns quants tipus l'existència dels quals sobreviu per damunt dels films que ells han animat. Les aventures seran diferents, els partenaris també, l'heroi emergirà d'un passat distint, però el personatge el retrobem invariable. *El coneixem ja,* heus-ho aquí. Tots els films de Harold Lloyd es presenten així com una sèrie d'aventures diferents d'una mateixa persona, a la manera d'episodis successius d'una vasta novella que sembla sense fi.

I que no ens diguin que el tipus no és tan invariable com sembla, perquè aleshores replicarem que hi ha una mena de variació que satisfà aquella exigència de continuïtat i de persistència que fa la corporeïtat del personatge. Es la variació que consisteix en una evolució. Així és com pot parlar-se d'una evolució de Charlot, evolució que es caracteritza per una interiorització creixent dels processos dramàtics que tenen lloc en l'ànima d'aquell etern vagabund. Així mateix, si Harold ha variat, hauria estat a la manera d'un personatge que creix, cada dia més madur, més complex, més ric d'un passat, riquesa que substitueix a l'automatisme acrobàtic d'un principi, les reaccions afinades per una intel·ligència.

Res naturalment de dogmatismes. Qualsevol dia aquest home té una crisi d'infantilisme!

* * *

Podria ésser que un sector del públic hagi experimentat una decepció amb el darrer film de Harold Lloyd, *La grapa del gat,* i és que la gent té una idea preconcebuda del que és i per tant deu ésser, segons ells, un *Harold,* i com que aquesta vegada el popular heroi de les ulleres s'ha presentat d'una faisó sensiblement distinta d'aquella que sembla condicionar la idea que teníem preconcebuda, heus ací doncs un motiu de perplexitat per a l'espectador que es troba descentrat respecte a la posició voluntàriament adoptada.

Una Merkel, que treballa en «La grapa del gat»

Els mètodes de treball han estat aquesta vegada diferents. Si Harold Lloyd acostuma a partir dels *gags* per passar d'aquí a l'anècdota que es cuiden de cuinar-li els especialistes de Hollywood, aquesta vegada, en canvi, l'actor s'ha acomodat a un guió preestablert, guió que ha anat a cercar en una novella publicada precisament en un dels periòdics nordamericans de més circulació.

Tenim doncs que, més que davant d'un *Harold* autèntic, sembla que ens trobem davant d'un bon film en el qual Harold té el rol principal. Qüestió de matisos aparentment, però en el fons distinció essencial per a tota persona familiaritzada amb els gèneres en voga i amb la manera, per altra banda inconfusible, de Harold Lloyd.

La grapa del gat és un film de sàtira. El gat és un jove missioner que ve de la Xina i que ha anat a Amèrica per adquirir experiència del món i també muller amb la qual assegurar la perpetuïtat de la missió que té a la Xina. No posseeix altres bagatges que la saviesa ascètica i pràctica alhora dels grans savis d'Orient. Amb això, un cor innocent i una inexperiència total de la bancarrota moral del país on ha anat. El film explica com l'enganyen, com es troba sense voler-ho elegit alcalde, com és traït i, finalment, la manera com aconsegueix clavar una unglada decisiva que enderroca tota aquella organització burocràtica corrompuda i assegurar-se així que «els serveis d'un missioner són més necessaris a Amèrica que no pas a la Xina».

Es una d'aquelles pellícules en les quals els americans, amb una despreocupació que sorpendria els nostres censors, es riuen d'ells mateixos i entre rialles criden al mig de la plaça pública la corrupció de llur política i de llur administració.

Els petits, tan entusiastes de l'Harold, «Ell», com dèiem abans, no hauran aquesta vegada rigut com altres vegades. No hi ha acrobàcies, trompades ni corredisses. El diàleg s'emporta una bona part de la comicitat. Aquells que vulguin fer cas omís de preferències, per no considerar *La grapa del gat* altrament que d'una manera intrínseca, hauran de convenir tanmateix que, sense igualar les obres mestres, perquè són mestres de debò, del cèlebre autor, aquest és un film de qualitat que es veu i es medita amb gust.

JOSEP PALAU

PANORAMA

La psicologia en el cinema

Sobre aquest tema el nostre col·laborador Dr. Jeroni Moragues donarà un curset a l'Institut Psicotècnic (Urgell, 187).

Les lliçons tindran lloc els dies 10, 17, 24 i 31 de gener a dos quarts de vuit del vespre i versaran respectivament sobre:

Reaccions psicològiques de l'espectador. Psicologia expressiva en el cinema. Psicologia comprensiva en el cinema. El cinema com a instrument de selecció individual.

Per detalls a la secretaria de l'Institut.

Haurem d'ocupar-nos d'aquestes conferències en temps oportú.

En els prògrames

Amb un assumpte de Henri Bataille, Marcel L'Herbier ha fet el seu film, *L'escàndol.* L'esdevenidor de la carrera pública d'un home, compromès per una irregularitat de la seva muller. L'home renunciarà a la seva candidatura i excusarà la follia de la seva esposa comprenent que no hem de bastir ni enderrocar les nostres existències a base d'un moment que, per important que sigui, deurem reconèixer tanmateix que està en contradicció amb la manera d'ésser fonamental de la persona que estimem.

Marcel L'Herbier ha pogut dissimular les falles del seu film, que sembla a estones patir de raquitisme fotogènic, gràcies a l'interès de l'anècdota, la qual arriba a intrigar de debò l'espectador. Henri Bataille d'això en sap i Marcel L'Herbier ha estat prou traçut per treure, gràcies a un *découpage* hàbil, un bon partit d'aquella expectació que comporta la marxa dels esdeveniments.

Excellent el *Mickey* que donen de complement amb aquest film. Es tracta d'una il·lustració de l'anada de Gulliver al país dels nans. Ja podeu pensar el partit que un Walt Disney ha estat capaç de treure d'un tema tan adequat a les possibilitats d'aquest gènere cinematogràfic.

A Actualitats donen, amb el títol de *Vorágines,* un reportatge dels darrers quinze anys de la vida americana. Molt ben muntat, acompanyat d'una música molt ajustada, aquest nou esquema històric plau molt al públic.

Anna Sten en «Nana»

Sota el títol *La dama del bulevard,* s'ha presentat la versió cinematogràfica de *Nana,* novella d'Emile Zola. I amb aquest film hem conegut l'actriu russa Anna Sten, tipus racialment rus que no sembla concordar pas massa amb l'heroïna de la novella.

El film marxa amb un ritme una mica ensopit, que es nota més avesats com estem a la vibració dels films americans. Per nosaltres, el millor d'ell és el començament.

Quant a Anna Sten, malgrat que fa admirablement el seu paper, no creiem que doni ací tota la mesura del que val, almenys pel que se n'ha dit.

L'art d'explicar una història

Hem dit molt de mal dels americans. Dels seus procediments i, sobretot, dels arguments, generalment poca-soltes i convencionals, dels seus films. Però hem afegit que si les pellícules ianquis es veuen amb tant de gust és degut als seus intèrprets, meravellosos, i, sobretot, a l'habilitat i l'amenitat extraordinàries amb què són explicats els seus detestables arguments. Un xisto dolent fa riure si és detallat amb gràcia. Ens empassem com a bresques un conte mediocre si l'escriptor ha sabut daurar la píldora, si ha aconseguit redactar-lo amb amenitat.

«El carrer 42»

Així, els films americans ens diverteixen gairebé sempre perquè els seus directors posseeixen el secret d'oferir-nos unes històries ben portades i hàbilment graduades. Perquè saben escriure un guió. Un crític, André Lang, ha dit: «El guió és exactament al cinema allò que la partitura és a la música. Qui és capaç d'escriure una partitura és un compositor de música. Qui és capaç de compondre un guió és un autor de film.» Els americans són capaços de compondre un guió. Són els que en saben més del món. Els guions ben fets són el secret i la gran força de la cinematografia americana.

Qualsevol pellícula ianqui corrent és un prodigi d'ordre i de mesura. Una successió ordenada d'escenes, distribuïdes en interès creixent, i unides entre elles amb mestria: la funció de cada escena és d'acabar la precedent i de preparar la següent. Els directors americans saben explicar clarament i simplement el que volen dir. Saben fer seguir a l'acció un camí que porti sense interrupcions, desviacions ni sotracs, al final. Un camí recte que fa avançar l'acció fins al desenllaç amb una marxa regular, sense reculades, sense repeticions ni insistències, sense punts morts, sense digressions ni incidents, sense fullaraca, en un mot. I tot això ho saben preestablir en el guió. Tot està previst en els seus guions. Fins i tot la duració de cada pla. *Viatge d'anada* i *Succeí una nit* són films els guions dels quals han d'ésser qualificats de modèlics i citats com exemples de perfecció i de precisió matemàtica. El d'*El carrer 42,* també. Precisament acabem de llegir que el director de les Biblioteques Públiques de Nova York ha sol·licitat de la Warner la tramesa de l'original del guió d'aquest darrer film, per a arxivar-lo com a model de tècnica cinematogràfica musical.

En el cinema europeu, per contra, tot marxa a l'inrevés. Els directors europeus, fetes les excepcions que calguin, no són capaços de compondre un guió. Ens permeteu una anècdota? Abans de la guerra, en un cercle barceloní de gent adinerada, es parlava apassionadament d'òpera italiana. Els parers no coincidien. Fins que un vell rendista, que es passava els matins a l'Ajuntament, fent veure que treballava, les tardes al cercle, fent una amable digestió, i les nits al Liceu, quan hi havia funció, va cloure el debat amb aquestes paraules decisives: «Deixem-ho córrer! Si quan el tenor llança l'agut, senten aquell tremolí a l'espinada, senyal que és bo... Senyal que és bo, m'han comprès? I si no senten el tremolí, senyal que alguna cosa no rutlla prou bé...» En la majoria de films europeus hi ha també alguna cosa que no rutlla prou bé. En cap moment no hi sentiu el famós *tremolí a l'espinada* del vell rendista. Tot el contrari. Una malestar creixent us envaeix. I és que la necessitat d'ordre, que tots portem a dintre, no és satisfeta plenament. La composició no hi és ordenada satisfactòriament. Necessitat de l'ordre... Anys enrera, quan parlàvem de pintura, de la composició d'un quadro, afeccionàvem de citar aquests exemples: a la paret, el quadro s'inclina desesperadament: automàticament el redrecem, tot i cercant el paral·lelisme indispensable. A la biblioteca, un llibre surt del rengle: immediatament el replacem al seu lloc a fi de restablir l'equilibri romput. Acabada la nostra feina, arreglem instintivament els instruments de treball, esparsos damunt la taula. Tot això ho fem inconscientment, sense saber per què. Ho fem tot obeint el desig d'ordre i d'equilibri que sent la nostra retina i el nostre esperit. La composició organitzada, exacta materialització de l'ordre, ha d'existir en el quadro. Ha d'existir també en el film. I com que la de gairebé tots els films europeus és defectuosa, el sentiment de l'ordre que tots posseïm és brutalment contrariat. Al costat d'un film ben compost com *La batalla,* el cinema europeu ens n'ofereix noranta-nou de mal girbats. Desordre que ací, en la producció dita nacional, ha esdevingut regla que cap excepció no confirma. *Pax* fou el primer film que es rodà a Montjuïc. I l'argument de *Pax,* model de composició incoherent i ininteligible, va iniciar un període d'històries mal explicades, la fi del qual no es besluma pas per ara. Tot el contrari. Els senyors Graciani de darrera hora han anat encara més enllà en el terreny del garbuix, de la confusió i del desordre profund i invencible.

I ara us hem de dir que no podem acabar aquest article sense parlar d'una cosa, que no té res a veure amb els guions americans, però que té la seva importància. No podem acabar aquest article sense denunciar la fúria dobladora, o l'obsessió demencial o l'excés de zel, no ho sabem ben bé, de certs individus. No vam poder veure *Eskimo* quan es va estrenar al Coliseum. I ara l'hem vist en un local de reestrena, el Rambles. Aquest film meravellós, ja ho sabeu, té un 25 per cent de diàleg anglès. Tota la resta és diàleg indígena. En la còpia que hem vist aquest darrer és explicat amb subtítols en espanyol. (Per cert no impresos a la imatge, sinó intercalats, com abans, la qual cosa destrueix la continuïtat del film). I ara ve el més bo. Què el més bo!... Una veritable filigrana. Un preciosisme de refinat. Un *pizzicato.* L'escassíssim diàleg anglès no ha estat explicat amb subtítols com l'indígena, molt més abundant, sinó que, atemptat injustificable contra la lògica més elemental, ha estat doblat en espanyol.

Al cosat mateix de la magnífica sinceritat animal de les veus dels esquimals, palpitants de naturalitat, aquestes veus espanyoles no ens havien semblat mai tan abominablement tronades i postisses. No sabem a què atribuir aquesta delicadesa afiligranada que han ofert al públic de barriada. Justificació d'uns sous? Unes quantes engrunes de feina donada a quatre pobres doblադors que no en tenien? Misteri!

SEBASTIÀ GASCH

CAPITOL

Un film dinàmic i optimista per a petits i grans

FOX HAROLD LLOYD EN LA GARRA DEL GATO

Harold significa rialles contínues

CAMISERIA FITO BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

ACTUALIDADES RAMBLA de CATALUÑA 37-Tel:11701

Sessió contínua de 3 tarda a 1 matinada
Entrada única: Una pesseta

NOTICIARI FOX INTERNACIONAL
VORÁGINE
Estats Units, la seva prosperitat i la seva crisi
DEMÀ DIUMENGE
Sessions Infantils

A les 11 del matí: Butaca 1 pta. A dos quarts de 4: Butaca 1.50 pessetes. A les 6: Especial numerada

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

Saló Catalunya

El pròxim dia 18
ESTRENA
de la formidable producció

El negro que tenía el alma blanca

Direcció de
Benito Perojo
amb
Marino Barreto,
Antoñita Colomé
i Angelillo

La pel·lícula que s'imposarà, pels seus propis mèrits

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

CIRC A L'OLYMPIA

Aéros, uns barristes, etc.

Les festes de Nadal i Any Nou, esperades pels empresaris com taula de salvació, ens hauran valgut, als incondicionals de la pista, aquesta mesada de circ que va començar avui fa vuit dies a l'Olympia.

Consolem-nos. Es preferible això a res. Es de doldre, però, i ho he remarcat ja en altres ocasions, que no sigui possible en una capital com Barcelona fer les temporades de circ d'una manera regular. Sempre resultarà difícil, així, combinar un bon programa. Per bé que hi figurin números excellents, el conjunt no serà mai reeixit.

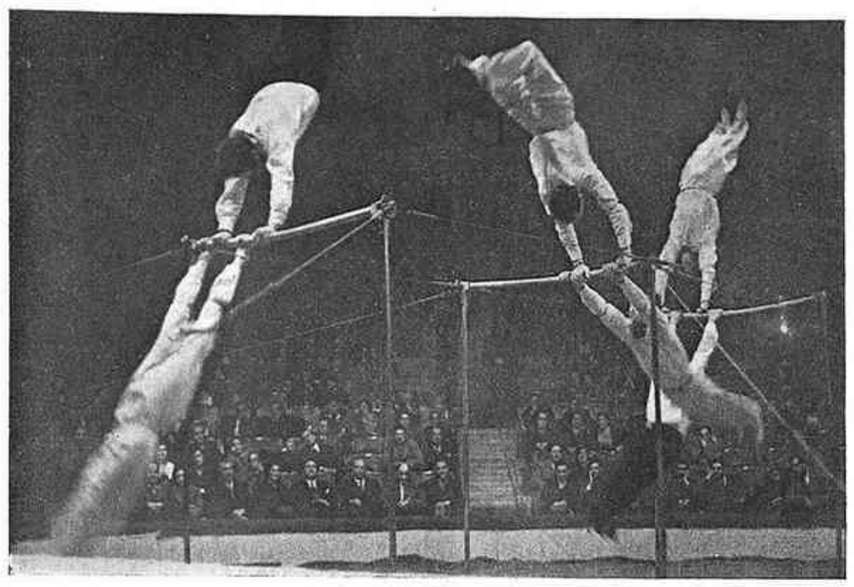

Exercici final dels barristes Köhler

El programa actual ens dóna una vegada més la raó. Tot i la seva varietat, hi trobem: dos números de barristes; uns pseudo-indis que es pengen pel coll, darrera d'uns xinesos que es pengen pels cabells; uns trapezistes aeris que treballen poc abans que un equilibrista també aeri, i uns funàmbuls que surten a la pista quan el públic està aplaudint encara un filferrista que acaba d'actuar. Un espectacle que deuria ésser entretingut i que, sense deixar d'ésser divers, podria tenir un ritme agradable, cau en molts moments, a causa d'aquesta combinació forçada i absurda, en el pecat de monotonia.

Parlo del programa vist en la seva totalitat, que és com ha d'ésser jutjat un programa de circ. Colette observava dies enrera, en una crònica admirable, que la mediocritat dels números que actuen a un circ no perjudica gaire a aquest; «l'indispensable—declarava—és l'estil». Aquest estil, que, segons l'autora de *Chéri*, neix de la fe que anima els artistes—una fe que potser només existeix ja en els artistes de circ—, reclama, evidentment, una harmonia en el conjunt de llurs treballs.

No voldria que aquestes consideracions preliminars allunyessin de l'Olympia els amics i entusiastes del circ. Hi ha al programa actual, a desgrat del que porto dit, alguns números que paguen de sobres el viatge. Aquests números són en primer terme l'excèntric Aéros, els barristes Köhler, i els trapezistes Lugano. En segona línia vénen els clowns musicals Alex i Filip, els barristes Silaghi, els acròbates a la bàscula Alfredos, l'equilibrista Alto i els perxistes Dakotas.

Germain Aéros és un antic conegut dels barcelonins. Ens visita ara per tercera vegada. Manoloooo!... Qui no ha rigut a llàgrima viva amb les infinites caigudes i tombarelles d'aquest «torrat» simpàtic? Aéros és filferrista, però ha anat augmentant i precisant de tal manera la seva introducció de cascada, que quan s'enfila al filferro pot dir-se que està al final de la seva actuació. El filferro no li és ja sinó un nou element auxiliar del seu treball d'excèntric, com ho són aquelles dues taules, aquell banc, aquella bóta i aquella escala que abans roden contínuament amb ell per terra. Aéros es serveix avui del filferro com Joe Jackson de la bicicleta. Té tan ben calculats els efectes còmics, que el seu número és perfecte; ho és en el sentit que pot oferir com inesperades una sèrie de facècies que estan regulades i lligades com les rodes d'una màquina de rellotge. Aéros, com de costum, subratlla amb pintoresques exclamacions les seves patacades. *A mi me gusta la vida tranquila*! acostuma a repetir. Es una bona troballa (1).

Els barristes Köhler són remarcables de debò per la diversitat i dificultat de llurs exercicis. Treballen a tres barres; quatre d'ells vesteixen d'esport, i dos actuen d'excèntrics. Pugen i passen d'una forma que meravella. Cal remarcar una passada de puntes, o sigui llançant-se de peus, i una en equilibri de mans i donant mitja volta. El número resulta en tots els instants extraordinàriament mogut, i en els exercicis acompassats i de conjunt, sobretot, esdevé magnífic. Només deixen els Köhler d'entusiasmar-me quan salten. Em recordo alescaure a un seient a segona alçària i la noia en fa un de senzill a quarta, però ni aquests, ni els altres del repertori, no tenen el valor específic dels salts dels Marylands, o dels Racsos, o dels Asgards.

Tampoc ofereixen els Alfredos la mobilitat, o si voleu el ritme, que he elogiat d'ells en referir-me a llur treball a les barres. En canvi, són admirables, en aquest punt, els barristes Silaghi i els trapezistes Lugano. Els Silaghi executen exercicis en dues barres i amb portador, que es situa en un pla més elevat, al lloc de la tercera. Hi ha dos «àgils» i dos lilliputencs de repòs i complement. El treball no té res d'extraordinari, però el número marxa molt seguit, alegre i ple de vida i de moviment. Els Lugano—un home i una dona, ell francès i ella belga—, actuen a un doble trapezi a gran alçària, sense xarxa. Es un número on tot és precisió, estil i ritme. Primer, uns exercicis paral·lels; després, uns arriscats equilibris de mà a mà, sostenint-se l'home, que fa de portador, per la corba de les cames (2).

La perfecció, la seguretat i la rapidesa extraordinàries amb què els Lugano realitzen llur treball, fan gairebé oblidar a l'espectador llur perill, ben al revés del que succeix amb els funàmbuls Reyllmunt, a càrrec dels quals corre la part diríem sensacionalista del programa, i amb l'equilibrista Alto. Igual que els Hustrei o els Wallenda, vistos ací en altres ocasions, els Reyllmunt fan patir d'esperit sense necessitat i amb poc lluïment.

L'equilibrista Alto no produiria tampoc fred ni calor amb els seus exercicis a una escala lliure si no se li acudís fer-los dalt d'una plataforma de set metres d'alçària i dos pams quadrats de base. Jo no sóc gaire amic, francament, i no vull pas dir que en regategi el mèrit, d'aquests números que tenen el perill com a principal, i de vegades únic, element d'atracció. Tant per tant, potser valdria més, en aquest programa, retre homenatge a la gentilesa de l'*écuyère* Carme Corzana, distreure els ulls amb els malabarismes tradicionals dels xinesos Chekian, somriure una mica amb els simis i els gossos de Workings i admirar els bells exemplars d'óssos que el senyor Kantzky fa passejar en bicicleta. I no dic aplaudir el número plàstic de les senyoretes Barker perquè això seria exagerar.

I els Dakotas? I els clowns Alex i Filip? I els augustos de pista? No puc cometre la injustícia de deixar-los en terra. Els Dakotas són dos perxistes de gran força; treballen, precisament per ésser molt forçuts i per a justificar llur transformació d'italians en pell-roges, d'una manera brutal i poc elegant, la qual cosa fa desmerèixer uns exercicis, no desproveïts de novetat, que executen a la corda penjada. Filip és un clown musical malabarista de gran distinció; sempre es veu en ell l'artista de raça (3) que domina la pista i sap plaure al públic. Alex, igualment distingit i simpàtic, li serveix de partenari com ningú l'ajudaria millor. Quant als augustos de pista, no s'han pres la molèstia de variar les entrades. Un clown parlador com Guerra, un fantasista com Silva, un còmic com el petit Goliath i un saltador com Senyalada, podrien, amb una petita dosi de bona voluntat, renovar fàcilment llurs intervencions.

JOAN TOMAS

(1) Germain Aéros, que ha estat trapezista abans que filferrista, fou qui introduí en els números de trapezis, vint-i-cinc anys enrera, el tipus còmic del *pochard*, que tants imitadors ha tingut. El seu germà, que forma part dels Maxims i al qual veiérem enguany al Circ Hagenbeck, presenta aquest tipus tal com Aéros el creà. El que admira en Aéros, és que es tracta d'un home de cinquanta-cinc anys.

(2) Els Lugano estigueren ja a l'Olympia en 1925 i en 1926.

(3) Filip és fill del conegudíssim clown italià Cairoli i germà d'un dels companys d'aquest, Carletto. Alex pertany a la vella família francesa de circ Bugny.

Aquest número ha passat per la prèvia censura

ALEMANY
VOLEU APENDRE AQUEST IDIOMA BÉ I FACILMENT?
DIRIGIU-VOS AL PROFESSOR
JACOBI
CONSELL DE CENT, 354, 4t., 1.ª

Les estrenes

J. F. Vidal Jover, *Mercuri i els metges* (Coliseu Pompeia)

Per tal de poder fer una bona crítica sobre l'obra estrenada la passada setmana al Coliseu Pompeya, titulada *Mercuri i els metges*, seria molt bo de saber què és el que es proposava el seu autor. Això, indubtablement, afavoriria de manera extraordinària la nostra tasca. Sabut el que J. F. Vidal Jover havia pensat fer, tindríem ja la meitat de la feina feta. De la senzilla comparança entre el propòsit i la seva realització sortiria automàticament el judici.

Ara, ens veiem privats d'aquest avantatge. Mentre que amb el títol de la seva obra Vidal Jover sembla que ens vulgui presentar una sàtira contra determinats sectors de la classe mèdica, potser un xic massa decantats al cantó comercial que pugui presentar l'exercici de la seva professió, un estudi de mals costums, en poques paraules, per l'acció que s'hi descabdella, pel llenguatge, per la idiosincràsia dels personatges, per determinades situacions en què es troben, sembla que no hagi volgut fer altra cosa que una comèdia més o menys intrigadora, més o menys interessant; però pel conjunt de la peripècia, pel seu desenllaç i per un seguit de diversos elements que hi intervenen, potser ens decantaríem a creure que el que volia fer era allò que, planament i senzillament, en diríem un melodrama.

Un melodrama, però, que, per aquella sordina que posa a la truculència un llenguatge força policiat, una mica més de profunditat en els caràcters que la que acostumen a tenir els personatges de melodrama pur i la contenció amb què són tractades les situacions més violentes, pren aquell aire de comèdia que més amunt hem assenyalat. Per això, l'obra de Vidal Jover, que tractada per un altre temperament més barroer hauria estat un melodrama magnífic, amb totes les tares i totes les qualitats del gènere, en mans d'aquest autor ha estat neulit, sense arribar a ésser altra cosa de millor ni de pitjor; un producte híbrid ben difícil de classificar o determinar.

Quant a la sàtira, l'estudi de costums, ha quedat en el títol, només, com si l'autor l'hi hagués posat abans de començar a escriure o se l'hagués inventat sense tenir en compte per a res l'obra mateixa.

L'acció tota, però, és portada amb un dinamisme força entrenador, especialment en el tercer acte, que és, indubtablement, el millor de l'obra. Passem, per alt, és clar, en virtut de l'obligada convenció escènica, la lleugeresa i la rapidesa amb què se'ns hi mostra treballant l'autoritat judicial; aquesta no és pas gran tara per a fer-ne retret a un autor de l'empenta amb què se'ns presenta Vidal Jover.

Ens és més difícil, però, deixar passar les cites mitològiques falses, com aquella del caduceu que converteix en or tot el que toca; també ens ho és el no dir res sobre la facilitat amb què es pot emmetzinar un home *per inhalació* amb dos grams d'estricnina. Una mica de documentació mèdica, tant en aquest extrem com en altres, no hi hauria estat gens ociosa.

L'obra és excutada amb gran atenció i idoneïtat per tota la companyia. Hem de remarcar, però, el treball de la senyora Peris, i els senyor Cabré, Fornaguera i Orduna. El decorat, adient, molt ben encertat i d'excellent efecte, és realitzat per Joaquim Julibert Gual.

* * *

El Pompeia ha tancat. El Romea ha suspès la temporada de català... I prou, per ara.

J. C. i V.

LA DARRERA NOVETAT

La carioca

L'altra nit, anàvem Rambla avall amb un bon amic, un amic d'aquells que mai no troben l'hora d'anar a dormir, d'aquells que tanquen la Rambla.

Ensumant la boira argentada i caminant sobre una catifa de fulles seques, portàvem un passet curt i un diàleg fred com la nit mateixa.

—No has pas vist la carioca?

—No. I tu?

Lilian Goldwing i Mick

Després d'un silenci llarg i ple de despropòsit, minutejat pel soroll de les fulles que cauen:

—Jo tampoc.

Però té un nom tan bonic aquesta dansa! —perquè s'ha de dir que la carioca és una dansa, una dansa de moda, que ha esclatat en les nits d'aquest hivern com una flor d'actualitat.

I és curiós que l'esclat perfumat d'aquest nom tan bonic ha tingut més èxit que la dansa mateixa.

Per això la carioca assoleix paradoxalment el seu èxit més gran entre els que mai no l'han sentida ni vista dansar.

I després d'haver-la vista, subsisteix d'ella encara aquest concepte estrany de suggeridora prelació.

* * *

Al capdavall de la Rambla, un batec llampant de lletres de foc parpelleja la paraula màgica: CARIOCA... CARIOCA, nimbantse de l'estel negre de la nit empolsinada de rosada fresca, fins que us queda fixa a la retina, com una illusió, travessada pels reflexos d'un aerodinàmic silent i majestuós, que passa fent nusos amb els fils d'or de les ninetes dels ulls.

I fugint de l'aspror de la nit ja som dins del dancing que ens ha pres com una campana tèbia i ens ha ensordat amb el tou de la catifa peluda.

Al davant tenim el raig d'or del whisky càlid i transparent com si l'haguessin fregat amb la franella de netejar vidres de les ulleres i, al fons del cor, un regust amable.

Sona un redoble llarg i comencen les *maracas* un contrapunt cadenciós d'aquell entendridor soroll de confits, aquell soroll fi i llunyà que recorda la infantesa.

I comença la carioca.

* * *

A la pista, Lilian Goldwing i Mick. Ella té una plasticitat encisadora i una agilitat extraordinària, el gest un xic fatigat, però el cos tens i d'un blanc mat de la millor qualitat. Vesteix amb un gust exquisit i una propietat desafectada. Fa bonic de debò.

Ell en fa una mica més de la meitat de la parella, i trobem que més aviat fóra millor a l'inrevés. Creiem sinceradament que el bon ballarí ha de limitar-se a saber exhibir la ballarina, car es sobreentén que és en ella que resideix la natural força atractiva i és a ella a qui la dansa sol oferir més motius de plasticitat.

* * *

La carioca és una dansa de ritme accelerat que passa de pressa i no us arriba a deixar el record d'una sola imatge coreogràfica concreta, particular, potser perquè les poques que té ens són ja massa familiars.

La carioca és un envit de la moda contra la moda mateixa; vol ésser un pas més enllà del son cubà, que en aquests moments acapara l'atenció dels seguidors de la moda dansaire.

Però els que han formulat la carioca segurament no han tingut present que a Cuba — que és, García Lorca ho ha dit, l'Andalusia de les Amèriques —, la gent per a dansar es belluga només una mica més que per a anar per casa; és a dir, que la dansa cubana té la cadència mateixa de la gent, que és tan sols l'eurítmia peculiar del país. I això musicalment és una cosa ensopegada tan important com l'ou de Colom, això és tot el secret del seu èxit a tots els indrets del món.

El que no faci un altre tant es veurà més negre que els negres de Cuba per a passar-los la mà per la cara.

I la carioca, pobreta, no hi arriba.

Lilian Goldwing i Mick ja l'han acabada de ballar, i després d'ells no hi ha cap valent de la concurrència que s'hi vegi amb cor.

No us queda de la carioca més que el nom, això sí, el nom és bonic de debò: ja el voldrien per a ells tots els sons i dansons i rumbes cubanes que s'enganxen a l'oïda tots sencers, però tots com un de sol sense nom, com tot un estil, com tot un ambient, com tota una època, però que trigarà encara a passar perquè tot just comença.

* * *

Diuen que la carioca, que ens és arribada pels camins del cinema, és l'autèntica matxitxa brasilera, i no és cert. La matxitxa brasilera — que no ens és estranya, sinó més aviat oblidada, car el seu record entre nosaltres és anterior al son cubà — és més similar al tango quant al posat, per bé que el ritme és molt més lleuger, és menys brillant, no és gens malencònica, i tot el parentiu que tenen una i altre és el de la cadència arítmica, tan decadent com la del tango mateix.

A la música cubana no s'assembla de res la matxitxa brasilera, i la carioca tampoc, malgrat que se'ns presenta amb aquesta pretensió. No cal dir que sense l'autenticitat de la matxitxa (bona o dolenta), i fugint, per a no assemblar-se massa, de la prodigiosa naturalitat del son cubà, la carioca queda com allò que en diuen els professionals una dansa *posada*, i és per això que no desbancarà ningú.

En canvi, per als que no l'han vista, té tot l'encant d'una temptació, i en ells el seu record tindrà l'eterna permanència d'un inefable desig.

Com l'encant musical del seu nom encisador...

Com el ressò bisellat d'una fusta preciosa...

Com la blancor viva d'una gardènia...

Carioca...

Essència fonètica, que és la música més pura...

ERNEST GUASP

CODORNÍU

MIRADOR
Subscripció: 3'50 ptes. trimestre
Redacció i Administració:
Corts Catalanes, núm. 589
Telèfon 11430

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

EL CENTENARI D'AVUI

N'Enric de Villena

Avui fa exactament cinc-cents anys — fou el 15 de desembre del 1434 — que morí a Madrid un dels homes més característics de la seva època, relacionat amb les cases regnants de la península i d'una personalitat misteriosa i interessant, N'Enric de Villena i d'Aragó. Enric de Villena — que no fou mai marquès de Villena, com un temps se l'anomenà — dugué una vida dissortada i trista, perdé els seus estats, fracassà en el seu matrimoni i fou desposseït del mestratge de l'ordre militar-religiosa de Calatrava pel capítol general reunit a Cister el 1414.

Enric de Villena té dintre la literatura castellana un lloc importantíssim per tal com fou un dels iniciadors del renaixement espanyol; però la seva personalitat ofereix unes facetes molt diverses, sempre però comprensibles i més que res representatives. I és que en la seva obra, al costat del *Tratado de la lepra* o *Tratado del aojamiento o fascinología*, producte de la màgia popular i de l'alquímia oriental, hi trobem el *Tratado de Consolación*, el *Tratado de Retórica*, atribuït a Ciceró, i les versions de la *Illada* i de la *Commedia*.

Només tenint presents aquests títols ens podem fer càrrec — donada l'època en què vivim — del caràcter de la formació d'Enric de Villena. Per una banda una cultura religiosa del tot medieval, per una altra una credulitat excessiva en les forces ocultes, la qual li formà una tradició de màgic; i a tot això afegim el renaixentisme que s'hi manifesta en les traduccions de Dante, Virgili i Ciceró. Aquest terç aspecte de la personalitat literària d'Enric de Villena, que és el que li dóna el to més peculiar, indubtablement l'adquirí a Catalunya, en establir els seus íntims contactes amb els literats catalans.

Enric de Villena vingué a Catalunya l'any 1412, acompanyant el seu cosí Ferran d'Antequera, elegit sobirà de la corona catalano-aragonesa pels compromissaris de Casp. Un any després de la seva arribada a Catalunya, Enric de Villena reorganitzava el *Consistori de la gaia ciència* de Barcelona, o sigui els jocs florals, extingits des de la mort de Martí I. En el seu llibre *Arte de Trobar*, ens deixà Enric de Villena la descripció de la festa: *Llegado el dia prefijado, congregávanse los mantenedores i trobadores en el palacio donde yo estava i de allí partiamos ordenadamente con los vergueros delante, e los libros del arte que traian y el registro ante los mantenedores. E llegados al dicho capitul que ya estava aparejado e emparamentado de paños de pared al derredor e fecho un asiento de frente con gradas, en donde estava Don Enrique en medio, e los mantenedores de cada parte, e a nuestros pies los escrivanos del Consistorio e los vergueros más abajo e el suelo cubierto de tapicería, e fechos dos circuitos de asientos donde estavan los trobadores, e en medio un bastimiento quadrado tan alto como un altar cubierto con paños de oro, e encima puestos los libros del arte e la joya.* Fets els parlaments del mestre en Teologia i d'un dels veguers, *Teníanse dos consistorios, uno secreto y otro público. En el secreto facian todos juramento de juzgar derechamente sin parcialidad alguna, según las reglas del arte, qual era mejor de las obras allí examinadas e leiadas puntualmente por el escrivano. Cada uno de ellos apuntava los vicios en ella contenidos, e señalávanse en las márgenes de fuera. E todas assí requeridas, a la que tenia menos, era juzgada la joya por los votos del Consistorio.*

El 1417, a València, Enric de Villena escriví un llibre en llengua catalana: *Los dotze treballs d'Hèrcules*, dedicat a mossèn Pere Pardo, i pocs mesos després, a instàncies de Juan Fernández de Valera, el traduí al castellà, en la qual versió *alongó más de lo que en el original catalán fizo, y en otras acortó, según lo requería la obra, a mayor declaración por el trocamiento de las lenguas*. Dissortadament, l'original català és perdut; només en roman la versió castellana. En aquesta obra són exposats cadascun dels dotze treballs d'Hèrcules, dividits en quatre paràgrafs, el primer que explica la *historia nuda*, el segon l'exposició al·legòrica, el terç la veritat d'aquella història segons el que esdevingué realment i el quart l'aplicació del treball als estats del món — que són els de príncep, prelat, cavaller, religiós, ciutadà, mercader, camperol, menestral, mestre, deixeble, solitari i dona —. Naturalment aquestes aplicacions dels treballs d'Hèrcules als estats de l'home no poden ésser més pintoresques; així trobem, en el primer treball, que l'expulsió dels centaures declarada l'al·legoria vol dir l'expulsió dels homes malvats, el càstig dels quals és encomanat al príncep, per tant el príncep ha d'imitar Hèrcules en l'expulsió dels malvats i, a resultes d'això, ha de premiar els homes bons. I amb simbolisme per l'estil són descrits els treballs del *grand zelador del bien común*.

lo ala discricion vuestra: que por este: y por los otros estados supra deduzir este trabajo: mejor que por mi podria ser espesamente dicho. & do fin al primero trabajo: & cetera.

Capitulo segundo de como murio el fiero leõ dla selua mornia.

Estado de perlado. Que el segũdo trabajo quã do Hercules mato el leõ en la selua o montaña espesa de arboles nombrada por los de aquel tiempo mornia. De aquesto fabla Boecio: & muchos historiales poetas: por cuya concordia paresce la significacion: en la manera que se sigue.

Historia nuda. Es en grecia vna grãd selua: & espesura de arboles: antigua: & espantable: y esquiua: & no abitada: y aspera de peñas: & afoyada ỗ cuevas fõbrosas: y escuras: dicha mornia: acõpañada de fieras: & saluajes bestias entre las quales auia vn leon muy grande: & brauo: gastador delos pobladores: & delos ỗ allí vezinos: por miedo del qual los viandantes desamparauan los caminos: q̃ pasauã acerca ỗ aquel lugar: & los labradores con los buyes: non osauan remouer la tierra dura: nin encomendar las simientes al labrado campo. los pastores dexauan los ganados: sin osar los boluer: quando se llegauan & los moradores en las caserias: y aldeas dexauan su labrança: encerrãdo se en el fuerte muro delos mayores lugares: recogiendo se ellas fortalezas: y casas altas: tanto hera el temor: que del dicho leõ auian: y no menos daño auido: & concebido auian. Oyendo esto el virtuoso Hercules: y cauallero valiente: corrio: & ayudo al ermamiento & daño: que recebian los de aquella tierra: no auiendo miedo maguera oyera dezir ỗ otros muchos caualleros: que ban tes del auian dubdado matar el dicho leõ: & ayn algunos que lo prouaron fenescierõ ay sus dias: entre los dientes del leon: & la suya sin defension perdieron arrebatadamente vida. Hercules con virtud sobrada andudo ala selua ya dicha: buscãdo el espantable leon: conbidandolo que veniese ael poz bozes: y amenazas: fasta que llego ala dura cueua: donde el cruel leon se receptaua: o estaua: el q̃l prestamẽte salio ael: cõ salto ligero: & mostrãdo las corbadas vñas: los ojos vermejos & sangrientos: por amuchigñada yra: las crines leuantadas: royẽdo cõ boz ỗ sañada de fieras: & saluajes bestias entre las quales auia vn leon muy grande: & brauo: gastador delos pobladores: & delos ỗ allí vezinos: por miedo del qual los viandantes desamparauan los caminos: q̃ pasauã acerca ỗ aquel lugar: & los labradores con los buyes: non osauan remouer la tierra dura: nin encomendar las simientes al labrado campo. los pastores dexauan los ganados: sin osar los boluer: quando se llegauan & los moradores en las caserias: y aldeas dexauan su labrança: encerrãdo se en el fuerte muro delos mayores lugares: recogiendo se ellas fortalezas: y casas altas: tanto hera el temor: que del dicho leõ auian: y no menos daño auido: & concebido auian. Oyendo esto el virtuoso Hercules: y cauallero valiente: corrio: & ayudo al ermamiento & daño: que recebian los de aquella tierra: no auiendo miedo maguera oyera dezir ỗ otros muchos caualleros: que ban tes del auian dubdado matar el dicho leõ: & ayn algunos que lo prouaron fenescierõ ay sus dias: entre los dientes del leon: & la suya sin defension perdieron arrebatadamente vida. Hercules con virtud sobrada andudo ala selua ya dicha: buscãdo el espantable leon: conbidandolo que veniese ael poz bozes: y amenazas: fasta que llego ala dura cueua: donde el cruel leon se receptaua: o estaua: el q̃l prestamẽte salio ael: cõ salto ligero: & mostrãdo las corbadas vñas: los ojos vermejos & sangrientos: por amuchigñada yra: las crines leuantadas: royẽdo cõ boz ỗ sañada

Facsímil d'«Els dotze treballs d'Hèrcules»

Enric de Villena féu, el 1427, una versió castellana de l'*Eneida* de Virgili, que presumia d'haver estat el primer a traduir-la sencera: *En Italia*, diu, *algunos vulgarizaron esta* Eneida, *pero diminutivamente, dexando muchas ficciones poéticas sólo curando de la simple historia en la mayor parte, sobre todo en el V libro, sobre los juegos que Eneas fizo en Sicilia; y otros del italiano, en francés y en catalán la tomaron assí menguada como estaba en el italiano; pero nunca alguno hasta agora la sacó del mismo latín, sin menguar ende cosa alguna, salvo el dicho don Enrique de Villena.*

També féu una versió castellana de la *Commedia* de l'Allighieri acabada precisament setanta dies després que la catalana d'Andreu Febrer, la qual, així, és la primera versió que ha estat feta de la gran obra italiana.

Hem vist que l'estada d'Enric de Villena a Catalunya no tan solament el féu entrar en el Consistori de Barcelona i, per tant, relacionar-se íntimament amb els nostres escriptors, ans encara hi aprengué la nostra llengua en un grau suficient per poder escriure-hi la seva obra original de més importància.

Hem de considerar Enric de Villena, doncs, en certa manera, com un literat de formació catalana, en part un escriptor català i, ultra això, el pare de la més excellent de les nostres escriptores medievals, Sor Isabel de Villena, que escriví la seva *Vida de Crist* en llengua catalana.

MARTÍ DE RIQUER

CAMISERIA FITO

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Nova modalitat en la confecció dels llibres de comptabilitat que permet d'escriure-hi amb perfecta comoditat i estalvi de temps. No n'augmenta el preu. ◄► Per a demostracions telefoneu al 14856

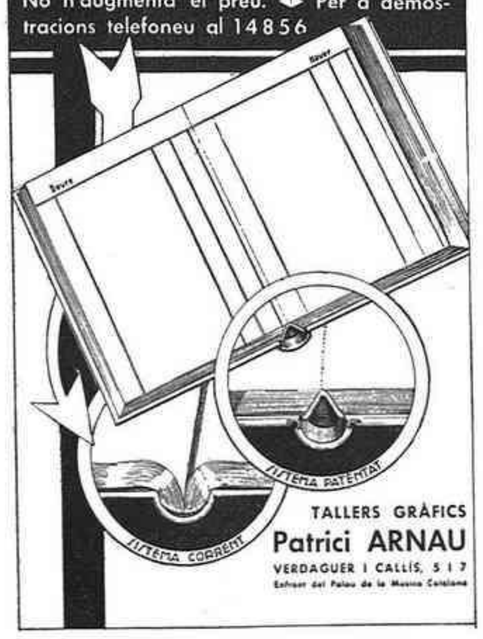

TALLERS GRÀFICS
Patrici ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 5 i 7
Enfront del Palau de la Música Catalana

Acaba d'aparèixer el nou llibre d'André Maurois
SENTIMENTS ET COUTUMES
Preu: 6'60 ptes.
De venda a la:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfons: 12456 i 11147
On sempre hi trobareu les darreres novetats franceses

Actualitat literària

«JOSEP MARIA DE SAGARRA»

Aquesta recent biografia del més popular dels escriptors catalans, que Melcior Font acaba de publicar en els *Quaderns Blaus*, té l'indubtable encís d'ésser tota ella una conversa, una confidència, sovint un monòleg, a través dels quals l'autor de *Vida Privada* explica, amb aquell estil tan imatjat i viu que fa l'originalitat dels *Aperitius* de MIRADOR, episodis de la seva infantesa i de la seva joventut, amistats indígenes i estrangeres, records prestigiosos i secrets de l'ofici d'escriptor. Jo assenyalaria amb un especial interès els capítols *El meu ideal literari* i el darrer, *Història*. Admirador sincer de tots els aspectes del Sagarra autor, sempre he preferit al seu teatre i a la seva poesia la seva prosa i singularment la seva novella, més encara la que no ha escrit, però que hom pot deduir de les que ens ha donat. I ell confessa que el seu màxim ideal seria poder escriure amb temps i tranquil·litat, novelles. Jo espero que Josep Maria de Sagarra podrà realitzar, un dia, aquest noble ideal.

BIBLIOTECA UNIVERS

La col·lecció popular *Univers*, que dirigeix Carles Soldevila, ha desenrotllat ara darrerament una activitat inusitada. A més de les reedicions de les obres de més èxit, com *La Sonata a Kreutzer*, el *Càndid*, la *Fanny* de Soldevila i *L'Home Invisible*, de Wells, en poc temps han sortit quatre volums nous: *Els Vagabunds*, de Màxim Gorki, traducció per Olga Savarin i Llucià Canal; *Tartarí de Tarascó*, de Daudet, en la traducció que en féu Santiago Rusiñol; *Sulamita*, de Kuprin, traduït per A. Markoff, i una part de les memòries de Casanova, referent a l'estada del cavaller de Seingalt a diverses ciutats de la Península, i traduïda per Carles Capdevila sota el títol *L'Espanya de Carles III*. La llista de títols publicats, a la qual ara s'afegeixen aquests quatre, ja fa goig, i un catàleg molt suggestiu, publicat per la Catalònia fa poc, la presenta amb tots els honors. Si alguna de les obres de la col·lecció és una mica passada de moda o té un interès molt relatiu, el conjunt de la Biblioteca acusa una bona orientació i les traduccions, en general, són bones.

REVISTES

Cal assenyalar, pel seu valor representatiu i per la qualitat dels testimonis, el darrer número de la revista *Europe*, dedicat als vint anys 1914-1934. A despit del sectarisme comunitzant d'alguns dels col·laboradors, el volum manté una dignitat i un sentiment humà admirables. L'assaig d'Alain, que obre el número, potser és el més interessant, i tracta d'un tema — l'exèrcit i la política — que sempre és apassionant per a nosaltres. Dabit, Giono, Vildrac, signen articles evocadors de records de la guerra que fugen dels paranys innombrables de tantes obres post-bèlliques com han sortit, en aquests darrers anys, i exposen un pacifisme viril i gens llacrimós.

També mereix un esment especial la revista de Madrid *Cruz y Raya*. Editada per un nucli intel·lectual destacat, i dirigida per José Bergamín, publica números mensuals d'un alt interès intrínsec. Entre els assaigs publicats en els darrers números hom pot destacar l'antologia de Jordi de Sant Jordi que comentava Martí de Riquer en aquestes pàgines; l'estudi d'Alfredo Mendizábal sobre el dret nazi; els treballs sobre Fray Luis de León i Camoens, i el curiós *Auto Sacramental* de Miguel Hernández, publicat al llarg de tres números, i que té una originalitat i un accent poètic superiors, sens dubte, a la seva força moral. La presentació de *Cruz y Raya* és gairebé sumptuosa, i d'un bon gust indefallent.

I després d'aquestes revistes forasteres, és més agradable encara de poder saludar amb mots sincers de satisfacció el darrer número publicat de la *Revista de Catalunya*, corresponent a agost-setembre. El retard considerable amb el qual ha aparegut, tot i saltar-se un mes, resta ben compensat per la densitat i la variació del sumari, del qual podrien assenyalar-se tots els articles. Política, literatura, art, erudició, alternen d'una manera harmoniosa en els assaigs d'aquest número doble i el fan complet i interessantíssim, com potser cap, ni cis millors números del començament, no ho havien estat. Quina llàstima, però, que la perfecció total hagi estat sabotejada per una quantitat d'errades tipogràfiques veritablement excessiva i que arriba a neguitejar, àdhuc en una lectura superficial!

R. T. M.

Les darreres novetats en llibres francesos les trobareu primer que enlloc a la
LLIBRERIA
Louis Bergé
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118
i
Kiosque Français
Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

LA RENAIXENÇA A VALÈNCIA (*)

Fra Lluís Galiana

Ja vàrem dir que l'obra de Carles Ros exercí una influència decisiva en el camí a seguir de les lletres catalanes a València.

Anem a parlar, doncs, d'un dels seus deixebles més populars i més coneguts.

Fra Lluís Galiana, frare dominic que nasqué i morí en la vila d'Ontinent en 9 de juny de 1740 i 4 de març de 1771, respectivament.

Amador fervent de la nostra llengua, escriví, a part d'un grapat d'obres en castellà i en llatí, unes addicions i correccions a l'obra de Vicenç Ximeno sobre els escriptors valencians; començà una molt interessant col·lecció de refrans i *Set Dedicatories que ha compost i se han imprés ab lo seu nom. Colloqui gracios y entretingut, qu'ha pasat este matí entre l'Aguilujo de Moltó y la Blanca del Marqués sobre la Prousó que es feu ahir dia 26 de Juiol de este any 1766 en la vila de Ontinyent.*

Johan Johan
Johan moreno
Johan Johan
Johan Johan
Johan Johan

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Pau Gargallo

Després d'una sèrie d'anys en els quals les úniques noves que Barcelona tenia de Gargallo eren simples retalls de periòdics estrangers que explicaven més o menys extensament les seves activitats, s'ha presentat a la nostra ciutat amb aquell bagatge que tinguérem l'honor d'anunciar des de les pàgines de MIRADOR l'agost darrer.

El Gargallo d'avui és l'home que ha atès el que li furgava pel cap quan compartia amb

D. Carles — Plans d'Olot

el professorat barceloní les seves labors d'artista.

En tots aquests anys d'exili voluntari Gargallo s'ha bastit una personalitat internacional. L'art dels seus ferros i escultures pròpiament dites ha entrat gloriosament als museus i a la més alta consideració de la crítica, mentre el gran collecionisme de tot el món té en Gargallo, català més que d'adopció, una de les figures sobresortints dels temps actuals.

En l'article que hem aludit, l'escultor ens feia dir quelcom referent a l'enigma que per a ell constituïa el venir a Barcelona, on havia perdut la continuïtat de relació i on no tenia prou esment de la marxa d'aquella joventut molta part de la qual passà per les seves mans a l'Escola de Bells Oficis.

Representants fortuïts d'aquesta joventut a París per aquells dies, ens esforçàrem a donar-li la impressió que no havia canviat el seu criteri fonamental i, encara més,

Gargallo — Terra cuita

que esperava les seves obres amb una engruna d'emoció fàcilment transportable al camp d'un homenatge d'admiració sense reserves.

Ara tenim el goig de sospitar que Gargallo deu haver-ho vist palpablement. I ens expressem amb aquesta velada seguretat perquè tot i no haver controlat les exclamacions i els judicis pronunciats a Can Parés, la qualitat de l'exposició fa normalment creure que ha estat així.

Gargallo, que deu haver sentit la mena de responsabilitat de la represa i que segurament ha passat pel procés sentimental de reviure deu anys enrera, amb les mateixes cares al voltant, i d'adonar-se d'una arruga nova en els companys de sempre, ha volgut fer honor a tot això portant a la nostra consideració una visió global del Gargallo que, en deu anys allunyat de nosaltres, ha assolit el seu lloc en el centre estratègic de les arts. Per això l'exposició d'aquests dies és un magnífic document on poden apreciar-se totes les seves categories escultòriques, totes les seves inquietuds i els seus moments felicíssims.

Trenta obres inscrites als diversos modismes, rellevants en majoria, són la totalitat de l'exposició que Gargallo ens ofereix en l'instant just que devia fer-ho, quan sentir-lo parlar era necessari per a no considerar-lo ja com a definitivament perdut en la nostra família artística.

Aquest creiem que és un moment més propici a la felicitació que no pas a la redacció d'unes divagacions sobre l'obra, però hem de tenir en compte que arreu del món ja s'han cuidat de fer-ho repetidament les persones més indicades, les que per llur posició de desconeixença eren les més propenses a veure-hi el que per un motiu de particular afecte i de cortesia potser, en cas que existissin, no podríem veure nosaltres, i molt menys ara.

Però ni amb la gran impressió que causa l'aplec d'escultura ni amb les anteriors manifestacions, no podem reprimir d'adreçar a Gargallo la més sincera paraula d'elogi per les acadèmies de terra cuita, el *Noi a la platja* i la *Dona al mirall*, que són la revàlida amb la qual Gargallo es perfila com l'home que ha subjugat la interpretació, i el retrat en ferro de Marc Chagall, l'autoretrat, *Antinou*, *Bou* i *Violoncel*, on el nostre escultor fa patent l'assoliment del classicisme dintre la més estricta tendència del revolucionari al qual l'estudi i l'entusiasme han conferit el títol de tal sense haver d'espantar les criatures.

Domènec Carles

Carles és un pintor, ara ho hem advertit, que vol, per a ésser ben degustat, una contenció en el nombre.

Per la raó que la seva pintura és una cosa abundant, on s'aboquen torrencialment l'esperit i la matèria, reclama més aviat la solitud que no pas la popularitat pictòrica.

La gran quantitat de teles exposades a la sala de Can Parés posa aquesta qüestió a l'abast del judici més lent.

Carles vol ésser estudiat i analitzat. Sota l'aparença d'una pintura que es fa sola a l'embat d'unes mans i un cervell que no donen l'abast a les suggestions rebudes i multiplicades a l'instant, hi ha una lliçó de bona escola que com a tal adquireix tot l'interès desitjable.

El pintor, fa uns dies, semblava com si es lamentés de les seves grans ganes de treballar, i al mateix temps assegurava la seva intenció de frenar la seva disposició artística que el porta a produir-se com ho fa.

A ell personalment li contestàrem, i ara públicament ho repetim, que considerem equivocada la preocupació. El dia que Carles rectifiqui en aquell sentit (no sabem el que pot guanyar), perdrà el vague panteix que té ara, que li dóna el to del més consistentment poètic que s'elabora a casa nostra.

Ara com ara, Carles amb la seva pintura equival a donar a la naturalesa una rèplica al seu pressupost habitual de perfecció. El seu talent i el seu gust fan de les seves natures un programa d'evolució al qual es podria aferrar un amor propi vegetal.

La conseqüència que sempre ha vingut demostrant en tirar endavant sota aquell aspecte, temem que podria veure's truncada quan volgués repetir, sobre les seves facultats, la finalitat del conte de la gallina dels ous d'or.

El nostre criteri és que ja n'hi ha prou, que ja està bé, que només ha de reduir l'espectacle de la prodigalitat, limitant-se a un nombre de teles que no passés de la vintena.

El paisatge de Vayreda sembla reflectir-se a moments sobre Carles. Vayreda era, però, una corda prima de violí que havia d'escoltar-se amb una mica de gana per a trobar-se més propens a la idealització. Carles, en canvi, com que és del nostre temps i n'accepta les seves coses, és més retumbant, més sollícit a donar al paisatge allò que el gran olotí no li pogué prestar perquè va viure la mica de vida selenita del segle passat.

Així, Carles, tot seguint a mitges una tradició, té el mèrit de saber-la adaptar amb l'esperit que informà al mestre del XIX, fent d'aquesta manera ressaltar la intelligència proverbial sense la qual es quedaria a mig camí.

No considerem cap desproporció el fet de referir-nos seguidament al seu paisatge i no fer constar la qualitat dels altres temes. Es que aquesta vegada el paisatge s'enduu la primera línia.

En general, són teles d'exquisida amabilitat, pures apologies paisatgístiques, gairebé tractades amb la unció amb què Renoir feia les carns de les seves últimes obres, i amb un gran desig d'ésser fidel al que, amb una mica de patriotisme, podem qualificar de paisatge nacional.

Carles, com en altres ocasions, també exposa el quadro propi al decorador, compost amb les regles i els compassos d'una visió d'harmonia de primer ordre. *El caçador* és un brillant espècimen.

Les flors mantenen integralment les seves posicions, el mateix que les marines, exceptuant una petita tela que ve a ésser una mena de *dribling* entre la serietat de les altres.

ENRIC F. GUAL

PROJECTOR

Artur Rigol

Atropellat a la plaça de la Universitat per un camió de sanitat militar, ha mort el director jardiner Artur Rigol, encara jove — trenta-sis anys —, quan amb més delit i eficàcia donava els fruits d'una llarga preparació i d'un amor inigualat a l'ofici.

Artur Rigol havia sortit d'aquella Escola de Bells Oficis que fou, en temps de la Mancomunitat, un planter d'artistes i d'artesans en el més noble sentit de la paraula.

Després, la pràctica i l'estudi constants, i alguns viatges a l'estranger, acabaren de formar aquest xicot que es dedicava a un art de tantes possibilitats com la jardineria, desgraciadament massa desatès entre nosaltres, malgrat que tot de condicions naturals del país i del clima sembla que haurien de fer-ne un dels arts sobresortints de Catalunya.

Rigol fou l'animador d'aquella revista, *Jardineria i Horticultura*, l'aparició de la qual saludàrem al seu temps en aquestes pàgines, i que no tingué, desgraciadament, una vida gaire llarga — una prova més del poc interès general envers unes qüestions abandonades a la rutina i a l'empirisme, sense ombra de gaires esperances de regeneració. Però els pocs números publicats d'aquella revista són una bella mostra d'una publicació d'aquest gènere i un espècimen del molt que es podria fer.

Fou ell també un dels animadors dels Amics dels Jardins, entitat constituïda aquest mateix any i que debutà en la nostra vida ciutadana amb un encert i bon gust anunci d'una tasca digna i eficient que cal desitjar que continuï.

Albert Besnard

Al seu París natal, a l'edat de vuitantacinc anys que portava amb tota lucidesa d'esperit, ha mort el pintor Albert Besnard.

De família d'artistes — el seu pare havia estat deixeble d'Ingres i la seva mare de la miniaturista Mme. de Meibel —, Besnard fou alumne de Jean Brémond i de Cabanel, i gràcies al judici de Gérôme obtingué el Premi de Roma.

En la seva llarga vida havia obtingut tots els honors: director de la Villa Mèdicis de Roma, director de l'Escola de Belles Arts de París, president del Saló de les Tulleries, membre de l'Institut i de l'Acadèmia Francesa, gran creu de la Legió d'Honor...

Quan cada vegada més hi ha tants de pintors que s'acontenten amb imatges fragmentàries del món, Besnard tenia, al contrari, l'afició a les vastes composicions, a la gran pintura, en la qual havia fet obres que l'assenyalaren aviat a l'atenció del gran públic.

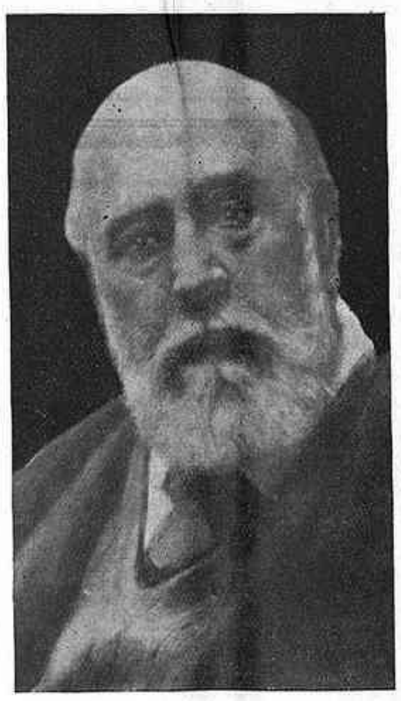

Albert Besnard

Un dels seus retratats, Jean-Louis Vaudoyer, havia escrit d'ell:

«El nom d'Albert Besnard és, en els nostres dies, el primer que es pot pronunciar pensant en la perpetuació d'aquesta noble estirp d'esperits que, d'edat en edat, exhorten la humanitat a acceptar el que és per la representació visionària del que hauria volgut ésser. En el període de desbrossament líric que travessem, Albert Besnard és un dels pocs «arbres inspirats» que encara romanen drets. Prou profundament arrelats en la realitat de la terra per no témer res de l'elevació de llurs cimes, gosen explorar les altes regions del cel, on senten i veuen els Déus.»

Però potser aquest judici no té res de valoració de l'obra copiosa d'aquest home: és una exaltació lírica com, de vegades, la pintura de Besnard.

En el nostre número vinent, Joan Sacs estudiarà la figura d'Albert Besnard en un article valuós com tots els seus, que per raons de temps no hem pogut publicar avui.

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

MORT DE L'EGIPTOLEG BUDGE

El compilador del "Llibre dels Morts"

Ha mort a l'edat de setanta-set anys l'eminent arqueòleg anglès E. A. T. Wallis Budge, que passava pel més aciençat coneixedor de les antiguitats assíries i egípcies.

No era el qui havia trobat el *Llibre dels Morts*, com deia un diari de París, amb manifesta ignorància del qui redactà la nepregàries, màximes i doctrines que era posat a la tomba dels egipcis per a facilitar a llur ànima un bon èxit en l'examen de la seva saviesa religiosa i en la lluita contra les dificultats que li seran oposades pel camí que duu a la felicitat ultraterrena.

Per a l'egipci la fe era el tot. Les ciències, les arts, la política, tota disciplina i tot treball no eren sinó mitjans per adquirir una fe de roca i una religiositat sense falla. Herodot diu dels egipcis: «Són els més religiosos de tots els homes.»

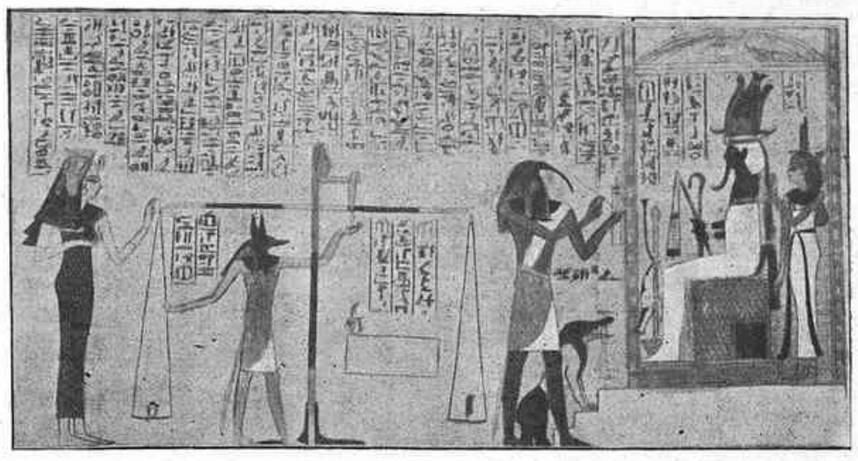

Judici d'una ànima segons un «Llibre dels Morts».—La reina Makeriya apareix davant Osiris. El jutge té Isis darrera seu i escolta el que li diu Thot, amb cap d'ibis. El resultat és bo: la balança del déu Anubis és horitzontal, les bones equilibren les males accions i el monstre amb cap de cocodril que espera els culpables no la devorarà.

Aquesta religiositat instintiva i conreada els dugué a un politeisme nombrós i absurd, i quan Amenofis IV, el sogre de Tutank-Amon, rei de la XVIII dinastia, volgué imposar el culte d'Aten el Disc solar, no aconseguí altra cosa que preparar la humiliació del seu gendre, que hagué de retornar a la religió tradicional com un penitent.

La multiplicitat de déus implicava la dels ritus, cerimònies i coneixences necessaris perquè l'ànima arribés a la sala de la doble veritat on devia ésser judicada per Osiris, i considerada digna d'embarcar-se al vaixell de Ra i fruir de la companyia del Sol, que era la visió o sensació beatífica per als bons egipcis.

El *Llibre dels Morts* estava destinat a suplir els oblits, les ignoràncies i les defallences de l'ànima que gràcies a ell podia respondre a totes les preguntes i sortir airosa de totes les proves a què era sotmesa pel camí de la felicitat. Era de dues categories: il·luminat amb pintures per als faraons i prínceps i senzill per als pobres.

Al *Llibre dels Morts* cristal·litzen en meticulositats pueril·s i ritus màgics l'obsessió de la mort, l'obsessió de la divinitat, l'obsessió de la gaubança eterna.

En morir, l'egipci encarnava en el seu *duplex* que residia en la tomba — per això li posaven el menjar, els perfums, els vestits i els mobles usuals—, però que sortia de nits per a visitar el món exterior, especialment la seva casa i els seus camps, amb tota cura per a no cometre cap imprudència que el fes morir per segona vegada i completament. Per això la mòmia era cuirassada amb benes i dotada de les armes preferides amb les quals pogués defensar-se contra les serps, les tortugues i els ases roigs, tots els animals que encarnessin l'esperit maligne de Set Tifon.

A fi que el bé i el mal, oposats en la vida anterior a la mort, no tinguessin el mateix resultat, calia la pelegrinació de l'ànima — el *ba* — independent de la mòmia i el *duplex*.

Hagués estat el que hagués estat l'home en la seva existència primera, l'*ànima*, en lloc de viure la vida vegetativa, emprenia sota terra un llarg viatge, seguint el curs del sol, durant el qual havia de sofrir moltes proves.

Pel camí troba divinitats que li barren el pas exigint que demostri conèixer llur nom. El *Llibre dels Morts* l'hi revela. «Tu ets Tal», diu l'ànima, i el déu, satisfet que sigui conegut, la deixa passar.

Triomfadora d'aquestes i altres proves, l'ànima arriba a la sala de la doble Veritat on l'espera Osiris-Kent-Ament, el Sol de la nit, voltat de quaranta-dos membres del jurat infernal.

El saluda amb elogis emfàtics per amollir la seva justícia i comença a pledejar la pròpia causa amb elogis de la pròpia conducta. El *Llibre dels Morts* li dóna tot un formulari d'aquests discursos d'advocat defensor. Osiris i els seus assessors terribles no són gaire espavilats i es deixen enganyar fàcilment per les ànimes que es saben de cor les màgiques fórmules de defensa o poden presentar tal cúmul de virtuts que mereixen de veritat la gaubança eterna. «He donat pa al que tenia fam; he donat aigua al que tenia set; he donat vestit al que estava nu. No he calumniat l'esclau davant del seu amo...» Una altra fórmula diu: «Jo sóc el bastó del vell, la dida de l'infant, el defensor del miserable, la sala que ha mantingut calents tots els que tenien fred a la Tebaida; el pa dels abatuts, del qual no ha mancat mai el país del Migdia; la protecció contra els bàrbars...»

D'aquesta manera l'ànima és judicada mereixedora de la felicitat i Osiris i Anubis es converteixen en els seus guies i ajudants, fins que arriba al cel, inundada de llum i es barreja amb els déus. Per contra, si apareix indigna perquè les seves accions ho eren i no ha sabut dissimular-les i fer-les aparèixer com bones, l'ànima és flagel·lada, lliurada a les tempestes i remolins dels elements conjurats, fins que, després de segles de patir, sofreix la segona mort i retorna al no-res.

MIQUEL CAPDEVILA

(c) Ministerio de Cultura 2006

GENT PINTORESCA

El meu Don Francisco Matlleria i el seu testament

(*Ve de la segona pàgina*)

Si alguna autoridad competente se opusiera á que se cumpla mi voluntad, entonces, que cargue ella con el muerto y si quiere que lo... sale. Lo que antecede es sólo en el caso que muera en Palafrugell, pues si muero en otra parte que me entierran donde quieran, pero partiendo siempre de la base, que sea lo más modesto y económico posible; sin acompañantes, como cualquier otro animal que pertenezca a la peor raza.

Dispuesto ya lo concerniente al cuerpo, paso a distribuir mis bienes terrenales, aun que no sea más que para evitar en lo posible se entrometan los curiosos curiales.

Lego á mi compañera, consocia y administradora de mi casa Sra. Concepción Mascort y Quintana, natural de S. Feliu de Guíxols, la casa habitación de Palafrugell cita en la Plaza Nueva núm. 9, con todos los enseres, muebles, ropas, alhajas, dinero, documentos de crédito y todo cuanto encierra, que haya sido de mi pertinencia, á su libre disposición, menos el inmueble de la casa. De la casa quedará usufractuaria, pudiendo emplearla como le comvenga, pero después de ella, quiero que el instituto ó Comandancia de la Guardia Civil, que en el caso que la acepten, no debe venderla, anajenarla, ni arrendarla, pues debe servir exclusivamente para su servicio.

Lego también á dicha Concepción Mascort, la pieza que hay en nuestra viña situado en el término llamado Boet; como también el campo que posea en el término de Esclaña en el terreno llamado Puig de la Viola. De estas dos fincas podrá disponer del modo que le comvenga. Concedo además á esta señora, el derecho como hoy mismo tiene, de pasar por todas mis fincas — aunque las legue á otras personas ó entidades como voy hacer — con acompañantes si le comviene y el permiso de cojer una flor, una fruta, una rama y hasta el tronco de un árbol si le conviniera para su uso particular.

No quiero que mi muerte sea causa de que pierda los derechos que ha tenido asta ahora.

El Cortijo ó Mas que poseo en el término de Montrás y que está inscrito en mi inventario con el nombre de Manso Bartumeu, que consta de unas treinta y pico de vesanas de tierra lavorable con sus bosquillos adheridos á los mismos campos formando una misma y sola pieza, lo lego al Asilo de Palafrugell, albergue de los ancianos. Esta propiedad no podrá venderse ni enagenarse, pero si podrá trasformarse del modo que sea comveniente, sea porque dé mayor arrendamiento ó para embellecerla. De todos modos desearía que los cuatro alcornoques y una olivera que ahora lindan con la viña del Sr. Vergés, los dejaran, como á testigos perennes de que antes lindaban con el camino — pues de otro modo no serian plantados allí — un camino que me pertenecía y servia para pasar con las carretas a los campos del fondo y que en tiempo del Sr. Vergés (padre) se apropiaron y cultivaron para ensanchar su viña y su... fortuna. Con lo dicho yo no incito á que se haga reclamación alguna sobre este punto, pero me complazco en hacerlo constar...

Lego al Hospital Municipal de Palafrugell las fincas que á continuación se expresan y están inscritas en mi inventario con los nombres ó títulos siguientes: Roca de Ases — El Pla — Viñas — Torrent Bó—, las cuatro citadas en el término del pueblo de Montrás y antiguamente dependientes del antes citado Manso Bartomeu. — Entran además en el mismo legado la finca de Morena del término del pueblo de Llofriu y la del término del pueblo de Esclaña, distrito municipal de Bagúr situada en el territorio denominado Serra del Coll. — Conste y sepan los Sres. Administradores que el usufructo ó producto neto de las fincas que lego á los dos establecimientos benéficos, Asilo y Hospital, deseo que se invierta exclusivamente en provecho de los enfermos, de los pobres, de los albergados y de las Señoras ó Hermanas que los cuiden; ni una sola perra, la Iglesia; ni un céntimo para los Curas. Confio que el Ayuntamiento velará por la probidad de la Administración. En cuanto á lo expuesto sobre la manera de que me separen de los mortales ó de los muertos, suplico se me respeta mi última voluntad, pues sin perjudicar ni molestar á nadie, quiero que se haga todo con el mayor silencio sin ruido ni campanas; aunque tenga que pedirse autorización, me parece que nadie debe oponerse á ello.

Me abstengo de nombrar albaceas por no conocer persona que en aquel momento pueda estar dispuesto y quiera cumplir con tal misión; así es que delego á mi compañera la señora Concepción Mascort que enseguida que me vea en peligro de muerte ó después de ella, designe al que quiera y pueda servir procurando que dicho nombramiento recaiga en persona formal, activa y de buena voluntad. Hecho esto, no debe cuidarse de nada más que de guardar la casa, pues no quiero que entre nadie en ella sin su permiso.

Para que nadie me agradezca nada y por si alguien después de mi muerte tuviese la intención de hacer, interior ó exterior, alguna cosa en honra ó provecho mío ó para mi memoria, para que desiste de ello digo: que si yo hubiera podido repartir entre otra cierta clase de animales, esas cuatro migajas de que la ley me permite disponer, no hubiera querido que ese bruto, á quien llamamos hombre, se aprovechara de una sóla de ellas; pero como todo á de ir á sus manos, aunque sea para patearlo... por esto lo he dispuesto de ese modo.

Si, no obstante su superior organismo y su cultura, yo creo que la humana, es la raza más fátua y vil que creó la Naturaleza.

Como que ignoro si para firmar este documento es preciso poner mi segundo apellido de Deulofeu, lo firmo sencillamente como de costumbre. — Francisco Matlleria. — Rublicado.

Con toda la paciencia del que la tiene y aprovechando los momentos propicios, he dado por fin cima á eso mi improbo trabajo; Supongo incluyo todos los defectos, en que pueda incurrir un rutinario sin instrucción, pero con que se comprenda y ejecuta, lo demás es lo de... menos.

Palafrugell 17 Sepbre. 1917.

FERMÍ VERGES

—Com és que encara creixes?
—Que encara creixo? Per què?
—T'està sortint el cap per sobre dels cabells.

(*Everybody's Weekly*, Londres)

El campió de tir al blanc en la intimitat

(*Il Travaso delle Idee*, Roma)

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdues de memòria, vertígens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiterisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i dispessant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxin resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigint-se i tramatent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties

MUSICA I RADIO

Crònica musical

EL CAS FURTWAENGLER

«...No conec altra frontera que la que separa l'art bo del dolent. Es per aquesta raó — cal dir-ho francament — que homes com Bruno Walter, Max Reinhardt, Klemperer i tants altres deuen continuar contribuint al progrés artístic d'Alemanya.»

L'home que l'11 d'abril del 1933 escrivia aquestes frases en una carta oberta adreçada al seu ministre de propaganda, doctor Goebbels, no era precisament el més

Furtwängler

qualificat per esdevenir el representant oficial de la música racista de la nova Alemanya. No prou amb això, condicionà la seva continuació com a director de la famosa Orquestra Filharmònica de Berlín a què el seu excellent concertino, el gran violinista Simon Goldberg, no fos acomiadat per raons de raça. Però Goldberg fou acomiadat, o millor dit, si hem d'ésser exactes, presentà «voluntàriament» la seva dimissió. Furtwängler restà. Però féu més encara. Acceptà la segona presidència de l'organització corporativa de la música racista. Es féu portar a la direcció de l'Opera de l'Estat de Berlín com a *Generalmusikdirektor* i, fet encara més decisiu, acceptà el nomenament de conseller de l'Estat de Prússia, càrrec purament polític en aquest important consell, presidit pel general Goering. Durant tot un any aquest eminent artista, que alhora era un dels més alts funcionaris polítics de l'Alemanya nacionalsocialista, ha consentit que fossin empresonats i exiliats els seus millors amics, que fossin suprimits tots els valors que li eren sagrats, i que, servint-se àdhuc del seu nom, fossin propagats ideals que havien d'ésser profundament odiosos a aquest descendent d'una famosa família de savis alemanys. Però Furtwängler presenta la seva dimissió per les raons conegudes. Diversos altres músics es solidaritzen amb ell. Amb la desaparició de Furtwängler i de Hindemith Alemanya es priva dels darrers dos músics de primera categoria de què podia encara disposar; el que resta, a part d'alguns joves talents encara no confirmats, és la mediocritat.

Heus ací els fets, prou eloqüents per ells mateixos. Tanmateix hi ha un punt que no és gaire explicable i que ens ha preocupat diverses vegades. Forçosament hom deu demanar-se per què músics tan excellents com Furtwängler, Hindemith, Kleiber i altres, dels quals són coneguts d'ençà de temps la formació interior, el caràcter tolerant i l'orientació essencialment musical, s'hagin cregut en el cas d'endinsar-se en una aventura tan arriscada i de posar-se al servei d'una idea política incompatible amb tota llur vida anterior. Ens resistim a creure que hagi estat un avantatge purament econòmic — encara que realment molt considerable — el que hagi impedit Furtwängler i els seus companys a abandonar una Alemanya l'atmosfera de la qual se'ls feia cada dia més irrespirable. Potser, en definitiva, el motiu de Furtwängler ha estat el d'intentar salvar amb la seva intervenció permanent tot allò que fos possible, d'atenuar les rigors més dures, de salvaguardar els seus amics perseguits de les conseqüències més penibles. No podriem afirmar-ho. En la lluita acarnissada entre l'estètica i el combat per l'existència del poble — com tinguérem ocasió de llegir dies enrera en l'òrgan oficial del partit, el *Völkischer Beobachter* —, l'estètica ha hagut de cedir a les necessitats més urgents de la política, a risc de perdre així valors humans positius.

En un moment en què en la política econòmica, les illusions socialistes de les masses nacionalsocialistes són definitivament liquidades; en què Feder, el creador del programa econòmic del partit, és destituït, i Schacht, l'home de confiança del capitalisme alemany, és erigit dictador de l'economia, la cultura i la religió resten els únics terrenys on el radicalisme és permès de manifestar-se. La puresa del programa nacionalsocialista salvada per la música: heus ací la perspectiva tràgica del futur de la música alemanya.

TOSCANINI I EL CONTRAFAGOT

Un jove músic francès, Pierre-Octave Ferroud, conta una bella anècdota, ben significativa, sobre el gran director d'orquestra italià:

«Una nit, abans de descendir a la fossa orquestral, el contrafagot de la Scala de Milà s'acosta a Toscanini. El seu posat palesa una viva inquietud.

»—Mestre—li diu—, he de comunicar-vos que en assajar el meu instrument després d'haver-lo muntat, he notat que la clau del *mi* bemoll greu no funciona. Ni ho puc arranjar pels meus propis mitjans, ni podem portar-lo a reparar fora, car ja és massa tard i la botiga estarà tancada. Què fem?

»Toscanini no contesta, sinó que, al contrari, sembla submergir-se en una profunda reflexió.

»El músic insisteix:

»—Em sap greu molestar-vos, Mestre, però ja veieu la situació...

»I torna a explicar la seva història.

»Toscanini tampoc contesta. Sembla tenir l'esguard concentrat sobre un objecte invisible.

»L'altre torna a insistir:

»—Veig ben bé que us destorbo, Mestre, però si em diguéssiu què puc fer...

»—Us prego que m'excuseu — interromp

Toscanini

Toscanini amb la seva veu més dolça —, però podeu estar tranquil: mentre parlàvem he repassat mentalment la vostra part i he trobat que no hi ha cap *mi* bemoll greu.»

L'ORFEÓ CATALÀ

Diumenge passat, l'Orfeó Català donà el seu primer gran concert públic de la temporada, sota la direcció del seu illustre fundador Mestre Millet. El programa contenia, entre les més belles mostres de la música catalana, algunes novetats que suscitaren un viu interès entre el nombrós públic que assistia. Al costat de dues cançons del compositor anglès Gustav Halst, mort fa mesos, foren particularment dues composicions les que obtingueren un èxit entusiasta i meresqueren ésser repetides: una de les belles cançons populars franceses de Canteloube i la composició coral d'un jove compositor català: *Balada*, de Marimon (Premi musical 1934 de la Fundació Rabell).

El concert fou clos per l'emocionant *Divendres Sant*, de Nicolau, una de les més belles composicions corals que jo conec, síntesi meravellosa de misticisme piadós i d'amor profund a la pròpia terra, un dels més forts documents, segurament, que existeixen del Renaixement català. El nostre Orfeó cantà insuperablement, amb l'entonació perfecta i la sonoritat matisada que no tenen parió en el món.

Si ens fos permès de formular un desig, demanaríem una repetició del Festival Bach que l'Orfeó ens oferí en la temporada passada per al pròxim any, 250.è del naixement del gran Joan-Sebastià.

UN ALTRE CAS

Hem estat profundament i dolorosament sorpresos per les ratlles que la publicació setmanal illustrada *La Música* dedica als concerts dels Germans Galimir. No podem creure que es deguin a la ploma del seu director Camil Oliveres la sèrie de frases de mal gust i d'irresponsabilitat inconcebibles que mereixen a aquesta revista el mèrit dels artistes i el valor de l'escola d'Alban Berg.

O. M.

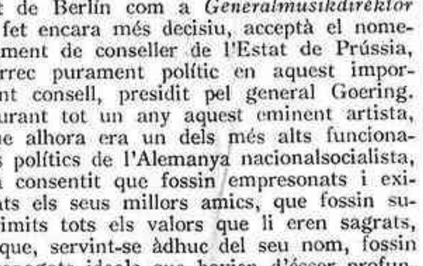

LA FORÇA DEL COSTUM

El botiguer que concedeix la mà de la seva filla. — Molt bé. Vol que l'hi emboliqui o que l'hi enviï a casa seva?

(*Noir et Blanc*, Paris)

Publicitat teatral per ràdio

Els radioients han vist sollicitada llur atenció pels precs, que sovint els adrecen les emissores, d'escoltar les radiacions, parcials la majoria, d'obres teatrals. Gairebé totes les companyies dels espectacles més diversos que han actuat darrerament als nostres escenaris, ho han fet també davant els micròfons de les emissores barcelonines, i aquestes actuacions han estat repetides i prodigades, dissortadament amb tanta inconsciència, que fins han tingut efectes completament oposats als que cercaven, i que no eren altres, en definitiva, que fer interessar el públic i atraure'l al teatre.

Sense miraments de cap mena, s'han portat davant del micròfon comèdies, drames i *cante jondo*, i fins els clowns de circ han avançat als radioients les seves pallassades abans d'actuar a la pista. Les emissores, d'altra banda, no s'hi han mirat gaire, puix proporcionar als seus oients aquestes avançades de l'actualitat teatral en forma de ràdio-teatre, el gènere que més plau al radioient, amb els artistes més populars dels nostres escenaris, val la pena d'aprofitar-ho i renovar així els noms dels que habitualment actuen en els seus estudis. Molt més si la part utilitària d'aquest aprofitament publicitari no fos també molt estimable. Aquelles emissions del migdia! Tot hi va a parar en aquella hora, i no hi ha millor terme de comparació que posar-les de costat amb les darreres pàgines dels quotidians, deixades sempre de banda pel lector, com seran també avorrides pels radioients aquestes emissions de sobretaula durant les quals el que escolta és atabalat per una publicitat persistent, esmerçada entre l'alternativa dels discos-anunci i dels que no ho són, però que de tan prodigats han perdut tot interès. Doncs bé, en aquest ambient acostumen a ésser ofertes aquestes radiacions teatrals, que a fi de comptes no són sinó un anunci més.

En alguna ocasió haureu hagut de suportar, per la cortesia que us fa continuar al vostre seient, els mítings que segueixen a les estrenes teatrals quan aquestes tenen algun èxit; l'espectacle acostuma a ésser poc divertit, puix no hi ha cap raó perquè autors i actors siguin també oradors. En les emissions de publicitat teatral s'ha arribat també a perdre tots els escrúpols de la modèstia, i autors, actors i directors d'escena us atabalen sovint amb uns autopanegírics que, sense la paciència del públic que sempre comporta algun fre, arriben a la desimboltura més insospitada, talment com el fabricant d'un específic o d'una crema per a la cara, que, com que paga l'anunci, aprofita l'espai o el temps que compra per tal d'enlairar el seu producte.

Malgrat tot, però, si la ràdio salvés així el teatre, hom podria aturar la crítica i resignar-se als fets; però veiem que en plena temporada teatral els teatres tanquen o canvien sobtadament de gènere, cosa que no és mai signe de prosperitat. Diguem-ho de seguida: estem convençuts que són altres les circumstàncies que determinen aquesta dissort, però també cal reconèixer clarament que moltes radiacions teatrals han fet que l'habitual concurrent als espectacles, en moltes ocasions, pel fet d'haver escoltat una obra per la ràdio, hagi desistit d'anar al teatre, bé perquè així preveu un gènere que no li plaurà i que d'altra manera hauria hagut d'anar al teatre a comprovar-ho, bé perquè moltes persones d'esperit simplista, que són les que omplen els teatres, si coneixen ja la trama de l'obra, tot i que els sigui donada amb les limitacions de la radiació, en tenen ben bé prou i resten a casa.

Ara bé, després d'això, volem dir que no creiem d'eficàcia positiva aquesta propaganda de la ràdio al servei del teatre? De cap manera, i ací mateix vàrem assenyalar temps enrera el fet que, l'estiu passat, els únics teatres que varen resistir foren els que havien portat les seves companyies davant del micròfon. Però cal tenir en compte que el teatre radiat té les seves exigències, de les quals únicament es preocupen o s'haurien de preocupar les emissores de ràdio quan organitzen el seu propi ràdio-teatre, i, d'altra banda, cal no perdre mai de vista que aquestes emissions han de tenir preferentment un caràcter publicitari que s'ha de mantenir en bona forma; però, per sobre de tot, considerar que l'interès del radioient — que voldria, de tan mal acostumat que està, que se'l serveixi amb totes les seves exigències, que en aquest cas consisteixen a gaudir de l'obra sense passar per la taquilla — no es pot mai acontentar si es vol respectar l'interès del teatre com a espectacle, que és el que sembla que hauria d'ésser el que més haurien de cercar els organitzadors d'aquestes emissions.

J. G.

CAMISERIA FITO BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

FAIANÇ CATALÀ

Objectes selectes per a :: present de Nadal ::

Presentació exquisida

Grans novetats en vaixelles i cristalleria ::

Corts, núm. 615
BARCELONA

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006